

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

BURDUR ÜÇTELLİ BAĞLAMASININ
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMLARINDA KULLANILABİLİRLİĞİNİN
UZMAN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

Kıvanç ERBİL

Danışman
Doç. Dr. Soner ALGI

Konya 2021

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmada; Burdur yöresinde kullanılan Türk Halk Müziği çalgılarından üçtelli bağlamanın eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programlarında kullanılabilirliğinin uzman görüşleri doğrultusunda incelenmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında bana yol gösteren, bilgi birikimini titizlikle aktaran tez danışmanım Doç. Dr. Soner ALGI'ya, her konuda bilgilerini ve tecrübelerini paylaşarak desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Attila ÖZDEK'e ve Prof. Dr. Oğuz KARAKAYA'ya, yaptığım bu çalışmayı her aşamada destekleyen Mehmet Berkan Sayın'a ve üçtelli bağlama yapım ustası Yavuz Doğan'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Kıvanç ERBİL

Konya-2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR).....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
TEZ KABUL	vi
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT.....	x
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	2
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	4
1.4. Araştırmanın Amacı.....	4
1.5. Araştırmanın Önemi.....	5
1.6. Varsayımlar	5
1.7. Sınırlılıklar	5
1.8. Tanımlar	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	6
2.1. Burdur İli Coğrafi Yapısı ve Tarihsel Gelişimi	6
2.2. Burdur Yöre Kültürünün Genel Yapısı	7
2.3. Burdur Halk Oyunlarının ve Türkülerinin Karakteristik Yapısı.....	7
2.4. Burdur Yöresinde Kullanılan Türk Halk Müziği Çalgıları.....	9
2.5. Üçtelli bağlamanın Tarihi, Tanımı ve Ses Özellikleri	13
2.6. Üçtelli Bağlamanın Yöresel Durumu.....	14
2.7. Üçtelli Bağlama ve Ramazan Güngör.....	15
2.8. Üçtelli Bağlamada Kullanılan Düzenler	19
2.9. Üçtelli Bağlama El İle Çalma Geleneği.....	22
2.10. Üçtelli Bağlama El İle Çalma Geleneğinin Ustaları	30
2.11. İlgili Araştırmalar.....	34

3. YÖNTEM	37
3.1. Araştırma Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem	37
3.2.1. Uzman bağlama öğretmenlerinin demografik bilgileri	38
3.3. Araştırma Verilerinin Toplanması	40
3.4. Verilerin Analizi	41
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	42
4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar.....	42
4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular Ve Yorumlar.....	45
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	65
5.1. Sonuçlar	65
5.2.Öneriler	66
KAYNAKÇA.....	67
EKLER.....	70
ÖZGEÇMİŞ	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Üçtelli Bağlama Boğma Düzeni	19
Şekil 2. Üçtelli Bağlama Kopuz Düzeni	20
Şekil 3. Üçtelli Bağlama Zeybek Düzeni	20
Şekil 4. Üçtelli Bağlama Bozuk Düzeni	20
Şekil 5. Üçtelli Bağlama Çiftetelli Düzeni.....	20
Şekil 6. Üçtelli Bağlama Kaval Düzeni	21
Şekil 7. Üçtelli Bağlama Misket Düzeni.....	21
Şekil 8. Üçtelli Bağlama Avşar Düzeni	22
Şekil 9. Üçtelli Bağlama Başçeşme Düzeni.....	22
Şekil 10. Üçtelli Bağlama Bozuk Düzeni	22
Şekil 11. Üçtelli Bağlama La-mi-mi Düzeni	22
Şekil 12. Tokatlama tekniği transkripsiyon işareti(Çine, 1982:4)	24
Şekil 13. Tarama tekniği transkripsiyon işareti. (Çine, 1982:5)	24
Şekil 14. Döğme tekniği transkripsiyon işaretleri. (Çine, 1982:9)	24
Şekil 15. Çektirme tekniği transkripsiyon işareti (Çine, 1982:2)	25
Şekil 16. Kozağaç Zeybeği ve Kıvrak Zeybek Notaları (Çine, 1982:14).....	25
Şekil 17. Erol Parlak Transkripsiyon İşaretleri (Parlak, 2010:25-27).....	27
Şekil 18. Ak Koyunum Yüz Olsa Notası (Parlak, 2001:87)	28
Şekil 19. Doğaçlama Notasyon Örneği(Parlak, 2005:68).....	28
Şekil 20. Transkripsiyon İşaretleri(Erzincan, Sağ, 2009:21)	29
Şekil 21. Sinsin Halayı Düzenleme(Sağ, Erzincan, 2009:231).....	30
Şekil 22. Anadolu Düzenlemesi(Sağ, Erzincan, 2009:244).....	30

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Bağlama eğitmenlerinin demografik bilgileri gosteren veriler tablosu..... 38

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

[18/05/2021]

[Kıvanç ERBİL]

ÖZET

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

BURDUR ÜÇTELLİ BAĞLAMASININ MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMLARINDA KULLANILABİLİRLİĞİNİN UZMAN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

Kıvanç ERBİL

Bu araştırmada, Burdur yöresi Türk halk müziği üçtelli bağlamasının çeşitli yönleriyle incelenmesi ve eğitim fakülteleri müzik eğitimi programlarında kullanım durumunun uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada uzman görüşlerinin kapsamı üçtelli bağlamanın çalgı eğitiminde kullanılabilirliği ile öğrenci kazanımlarına ve genel müzik eğitimine katkısı doğrultusunda oluşturulmuştur. Araştırma için tarama modelinden yararlanılmış ve belirlenen konunun temellendirilmesi ve yönlendirilmesi için literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada Burdur ilinin sosyo-kültürel yapısı, halk ezgilerinin ve oyunlarının karakteristik özellikleri incelenmiştir. Ayrıca yörede kullanılan geleneksel çalgılar ve üçtelli bağlama hakkında bilgiler verilmiştir. Üçtelli bağlamanın tarihi, tanımı, ses özellikleri, akort düzenleri, el ile çalma teknikleri, yöresel durumu ve yerel ustaları araştırılmıştır. Üçtelli bağlamanın çalgı eğitiminde kullanılabilirliğine yönelik eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı bölümlerinde görevli 7 bağlama eğitimcisine 13 adet açık uçlu soru içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlamanın üniversitelerimiz eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında kullanımının uygun olduğu, üçtelli bağlamanın müzik öğretmenlerinin mesleği süresince kullanabileceği ve öğrencilerin alan dersleri kazanımlarını geliştirecek bir çalgı olduğu, ayrıca üçtelli bağlamanın el ile çalım tekniğini yaşatan ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan önemli bir çalgı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır ve bu sonuçlar ışığında öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Türk Halk Müziği, Müzik Eğitimi, Üçtelli Bağlama

ABSTRACT

Department of Fine Arts Education
Music Education Program
Post Graduate Thesis

THE STUDY OF BURDUR TRICHORD BAGLAMA İN MUSIC EDUCATION PROGRAMMES İN ACCORDANCE WITH EXPERT OPİNİONS

Kıvanç ERBİL

In this study, it is aimed to analyse Burdur region Turkish Folk Music trichord baglama from various aspects and to examine its state of use in music education programmes in faculties of education in accordance with expert opinions. In the study the scope of expert opinions have been formed in the direction of the usability of trichord baglama in instrument training and its contribution to student learning outcomes and general music education. Survey model has been used for the study and literature review has been made in order to ground and canalise the determined topic. Socio-cultural structure, characteristics of folk songs and dances of Burdur province have been studied. The study also gives information about trichord baglama and the traditional instruments used in the region. The history of trichord baglama, its definition, sound characteristics, chord tuning, playing techniques by hand, regional state and local masters have been searched. A semi structured interview form which contains 13 open ended questions has been implemented about usability of trichord baglama in instrument education to 7 baglama instructors in charge in department of music teaching in faculty of education

According to the findings obtained it has been deduced that trichord baglama is suitable to use in department of music teaching in faculty of education, the trichord baglama is an instrument to use for music teachers throughout their careers and to develop their major area course achievements for students, moreover trichord baglama is a significant instrument which sustains playing technique by hand and enables to be handed down the next generations, and suggestions have been put forward in consideration of these results.

Key words: Burdur, Turkish Folk Music, Music Education, Trichord Baglama

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

Halk Müziği bir toplumun duygu ve düşüncelerini, örf ve adetlerini, yaşam biçimini ve tüm kültürel unsurlarını doğal ve içten bir şekilde yansıtan sözlü veya sözsüz ezgilerdir. İçerisinde her türlü duyguyu ve toplumu etkileyen her türlü yaşanmışlığı barındıran, gelecek nesillere aktarılacak köklü bir birikimdir. Halkın tüm tabakalarına ait olup halkın ortak varlığıdır.

Çeşitli kaynaklarda Halk Müziği şu şekilde tanımlanmıştır:

Türk Halk Müziği “Bir sanat endişesi olmadan halkın duygu ve düşüncelerini sevinç ve acılarını, yiğitlik, göç, sevgi, sıla özlemi ve daha nice güzel yaşamın toplumsal olaylarını, sade fakat içten gelen ezgilerle anlatabilen ve halkın ortak yaratma gücünün ürünü olan müzik halk müziği kavramını içerir.” (Arseven, 2004:305).

Halk Müzikleri; bir yörenin yerleşik insanları içinde üretilen, severek çalınan, söylenen, kuşaktan kuşağa aktararak yaşatılan ve anonim olan müziklerdir. Bu müzikler, o yörede yaşayan insanlara, paylaştıkları ortak yaşantılara, düşüncelere ve yarattıkları seslere dayalı olup kendine özgü bir farklılığı vurgularlar. Yalın ve birleştirici etkisiyle toplumun ortak duygu ve düşüncelerini harekete geçirebilme özelliğine sahiptirler (Bayraktarkatal, 2002:182).

Halk müziği çalgıları bir toplumun kültürü ile yoğrulmuş öz müziğini gelecek kuşaklara aktarmak için kullanılan en önemli araçlardır. Toplum ile birlikte gelişen ve değişen bu çalgılar toplumun oluşturduğu halk müziğinin karakteristik özelliklerini kendilerine özgü tınılarıyla yansıtırlar. Türk halk müziği içerisinde köklü geçmişe sahip olan, Türk müzik kültürünü yansıtan ve yaşatan bağlama çalgısı, yaygın olarak kullanım bakımından halk çalgılarımız içerisinde baş sırada yerini almaktadır.

Türk Müzik kültüründe bağlama ailesi; aşıklık geleneği, oturak alemi, düğünler vb. etkinliklerde farklı tavırlar içerisinde tüm yörelerde yaygın olarak

kullanılmaktadır. Bağlama ailesinin zengin tavır ve çalma tekniklerine sahip olması bazı yörelerin kendi yaşam stillerine göre kendilerine yakın olan bağlamaya yönelmeleri sonucunu ortaya çıkarmıştır. Üçtelli bağlama da bu bağlamda Teke yöresinde yaygın kullanılan bir çalgı olmuştur. Üçtelli bağlamanın boyutunun küçük olması ve icrasında oluşan tınların insan sesi gırtlak tekniği ile yapılan boğaz havalarını yansıtmaya yöre halkının bu çalgıya yönelmelerinde etkili olmuştur. "Toplumların ait olduğu çalgılar, o toplumun doğal ve coğrafi, sosyo ekonomik şartları tarafından belirlenir. Toplumun yaşam tarzı da çalgı kapsamında belirleyici bir öğedir." (Parlak, 2000:28).

Bağlama ailesinin en küçük bireylerinden biri olan üçtelli bağlama el ile çalma tekniği ile icra edilen ve özellikle Burdur yöresi halk müziği ezgilerinde kullanılan bir çalgıdır. İcra tekniği ve ses özellikleri bakımından bu çalgı, müzik kültürü içerisinde gelecek kuşaklara aktarılması gereken önemli bir mirastır.

Halk müziği çalgılarının toplumun ortak değeri olması ve toplum üzerinde birleştirici etkisinin olması, halk müziği çalgılarının toplumun her bireyi tarafından özümsemesi gerekliliğini ortaya çıkartmaktadır. Kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşatılan halk müziği çalgıları, özü korunmuş bir şekilde yeni nesillere kavuşturulmalıdır.

Bu çalışma ile gerekli literatür ve kaynak taraması yapılarak, üçtelli bağlamanın yapı ve ses özelliklerinin araştırılması, üçtelli bağlamanın uzman görüşleri alınarak eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı programlarında çalgı eğitiminde kullanılabilirlik durumunun incelenmesi ve bu yönde yapılacak olan çalışmalara bir katkı, kaynak ve örnek sağlanması öngörülmektedir.

1.1.Problem Durumu

Dünya genelinde geleneksel müziğin ve geleneksel çalgıların müzik eğitimi içerisindeki yerine baktığımızda çoğunlukta olarak eğitim sistemlerinde geleneksel müzikten ve geleneksel çalgılardan yararlanılmakta olduğu, eğitim alanında geleneksel müzik ve geleneksel çalgı içerikli müfredatlar oluşturma ve bu tür müzik ve çalgıların yer aldığı programlar geliştirme çalışmalarının olduğu görülmektedir.

"Ülkemiz müzik kültüründe çok önemli ve büyük bir yere sahip geleneksel halk müziğimizin, müzik eğitiminin bütün boyutlarında yeterince ve doğru bir şekilde kullanılması ve yer alması için Türk halk müziğinin ve çalgılarının kullanım olanaklarını geliştirerek, destekleyerek ve tanıtarak, kapsamlı ve düzeyli bir müzik politikasının ortaya konulmasının gerekliliği dile getirilmektedir."(Özdek, 2012:30).

Üçtelli bağlamanın sahip olduğu çalım tekniği ve ses özellikleri, bu çalgının müzik kültürü içerisinde zengin bir miras olduğunu, yaygınlaşması ve yaşatılması gerekliliğini ortaya çıkartmaktadır. Özellikle fiziki olarak küçük boyutlara sahip olması ve perdelerinin sayı bakımından az, yapı bakımından ise geniş olması üçtelli bağlama eğitiminin müzik bölümü öğrencilerine verilebilmesi imkanı olduğunu göstermektedir. Fakat günümüzde üçtelli bağlama eğitiminin müzik eğitimi programlarında yer almadığı görülmektedir. Üçtelli bağlama çalabilenlerin genellikle kendi imkanları dahilinde çeşitli kaynaklardan veya günümüzde artık çok nadir rastlanan usta çırak ilişkisi içerisinde eğitimlerini sürdürmekte olduğu görülmektedir. Üçtelli bağlama yerel ustalarının yaş ortalamalarının yüksek olmasından dolayı çırak yetiştirememesi ve önemli yerel ustalarının vefat etmesi sebebiyle üçtelli bağlama eğitimi almanın zorlaştığı ve üçtelli bağlama çalabilen kişi sayısının giderek azaldığı görülmektedir.

1970'li yıllara baktığımızda ülkemizde el ile çalma geleneği etkin olarak Toroslar'ın orta kesiminde ve Teke yöresi Yörük Türkmen müzik kültüründe yaygın olarak yaşatılmaktaydı. Fakat el ile çalma geleneği tam olarak mızrap kullanımına geçilmesiyle birlikte kaybolma tehlikesi içerisine girmiştir. Orta Toroslar ve Teke yöresinde günümüze kadar çoğu ailenin evlerinde bağlama çalgısının bulunduğu ve yöre halkı içerisinde din adamlarının da bağlama çalabilme durumunun olduğu görülmektedir. Sadece Teke Yöresi'ne ait "Parmak Vurma" tekniğinin var olduğu ve bağlama kültürünün oldukça zengin olduğu bu yörelerde el ile çalma geleneğinin gelecek kuşağa aktarılmasında sorunlar olduğu ve bu geleneğin kaybolma tehlikesinin olduğu görülmektedir (Parlak, 2000:108).

Türk halk müziği çalgılarımızın müzik eğitimine girmesi ve müzik eğitiminin ana öznesi olan müzik öğretmeni yetiştiren programlara bu müzik türleri ve

çalgılarının entegre edilmesi halk çalgılarımızın yaygınlaşması ve halk müziği kültürümüzün gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önem taşımaktadır. Bu sebepler doğrultusunda Burdur üçtelli bağlamasının çeşitli yönleriyle incelenmesi, eğitim fakülteleri müzik eğitimi programlarında kullanım durumunun uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi ve üçtelli bağlama kültürünün aktarılmasında nasıl bir yol-yöntem izlenilmesi konuları önem arz etmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Bütün bu tespitler doğrultusunda çalışmanın problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur:

“Burdur Yöresi Türk halk müziği üçtelli bağlamasının eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programlarında kullanılmasına dair uzman görüşleri nasıldır?”

1.3. Alt Problemler

1- Bağlama öğretmenlerinin üçtelli bağlamanın yapısı ve ses özellikleri hakkındaki görüşleri nasıldır?

2- Bağlama öğretmenlerinin eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programlarında üçtelli bağlama eğitiminin yer alması hakkındaki görüşleri nasıldır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile Burdur Yöresi Türk halk müziğindeki üçtelli bağlamanın yapı ve ses özelliklerinin irdelenmesi, uzman görüşleri dahilinde eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programları çalgı eğitiminde kullanılabilirlik durumunun incelenmesi ve bu alanda yapılacak çalışmalara ve araştırmalara bir katkı, örnek ve kaynak teşkil edilmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca bu çalışmanın Burdur yöre müziğine ait üçtelli bağlama kültürünün yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması adına eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı programı müfredatına katkı yapması hedeflenmektedir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Yapılan literatür çalışması neticesinde Burdur Yöresi Türk halk müziğinde kullanılan üçtelli bağlamanın eğitim alanında kullanılabilirliği üzerine herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma yerel usta sayısı giderek azalan üçtelli bağlamanın ve müzik kültürümüzde derin köklere sahip olan el ile çalma geleneğinin ülkemiz eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programlarında kullanılması ve gelecek kuşaklara aktararak yaygınlaşması bakımından oldukça önemlidir.

1.6. Varsayımlar

Bu araştırmada;

- Görüşme yapılan kişi ve kurumların bilgi paylaşımında samimi, içten ve gerçekçi davrandıkları varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

Araştırmaya ilişkin sınırlılıklar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Bu araştırma görüşme formu gönderilen eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programlarında görev yapan 16 öğretim elemanı içerisinde dönüt alınan 7 uzman bağlama eğitimci ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Boğaz: İnsanların gırtlak üzerinde baş parmak hareketleri ve baskıları ile çıkardıkları belirli hece seslerden elde edilen ezgi söyleme biçimi ve bu özelliği yansıtan halk müziği ezgilerine verilen isim.

Teke: Keçinin erkeğine verilen yöresel addır. Müzik kültüründe ise 9/16'lık yöre türkülerine kısaca söylenen ezgi adıdır.

BÖLÜM 2

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde Burdur ilinin tarihi gelişimi, sosyo-ekonomik yapısı, yöre halk oyunlarının ve halk müziğinin karakteristik yapısı, yörede kullanılan Türk halk müziği çalgıları, üçtelli bağlamanın tanımı, tarihi, yöresel durumu, el ile çalma geleneği ve üçtelli bağlama yerel ustaları ile ilgili araştırmalara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Burdur İli Coğrafi Yapısı ve Tarihsel Gelişimi

Burdur ili, Göller Bölgesi olarak adlandırılan Akdeniz Bölgesi'nin batı kısmında yer almaktadır. Sınırlarında komşu il olarak Antalya, Denizli, Muğla, Isparta ve Afyon illeri bulunmaktadır. İç Anadolu Bölgesi, Ege Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi'nin kesişim noktasında yer almasından dolayı coğrafi bakımdan geçit konumuna sahip bir ildir.

Burdur ili 11 adet ilçeye sahiptir. Bunlar; Merkez, Altınyayla (Dirmil) Ağlasun, Bucak, Çavdır, Tefenni, Gölhisar, Çeltikçi, Kemer, Yeşilova ve Karamanlı ilçeleridir.

Burdur ilimiz sınırları içerisinde her biri farklı özelliklere sahip göller bulunmaktadır. Bu göller; Burdur gölü, Karataş Gölü, Gölhisar Gölü, Söğüt Gölü ve son yıllarda Türkiye'nin Maldivler'i olarak anılan Salda Gölüdür.

Burdur ili, Grek ve Roma medeniyeti ile Neolitik çağ izlerini taşıyan ve Pisidya ismi verilen bir yerleşim yeridir. Çok uzun zaman Pisidya'luların hakimiyetinde kalmış ve akabinde Makedonyalı İskender ve Persler yerleşmiş sonra sırayla Selef Koslar'ın ve Roma'luların hakimiyetinde kalmıştır. Roma'nın bölünmesiyle Bizans hakimiyetinde kalan Burdur, 1071 Malazgirt Savaşı ile, Selçuklular'ın Hamitoğulları'nın ve Osmanlılar'ın hakimiyetinde kalmıştır (Çine,2003:7).

2.2. Burdur Yöre Kültürünün Genel Yapısı

Burdur Yöresi, sınırlarının sahip olduğu kültürle birlikte, Teke Yöresi kültür özelliklerini karakteristik olarak almış ve gelenek haline getirmiş bir halkın yaşadığı yöredir (Çine, 2003:3).

Yöre halkı genellikle Yörük Türkmenlerden oluşmaktadır. Yöre halkına göre kültüre bağlı kalınması ve kültürün devam ettirilmesi oldukça önem taşımaktadır. Örf, adet ve geleneklerin yörenin çoğu yerinde sürdürüldüğü görülmektedir. Özellikle Yörük kültürüne ait özellikler halen gelecek kuşaklara aktararak yaşatılmaktadır. Bahar aylarında yerleşik hayattan yaylalara göç eden çoban aileler Yörük çadırlarında kültürlerinin tüm öğelerini yaşatarak ve aktararak hayatlarını devam ettirmektedirler.

2.3. Burdur Halk Oyunlarının ve Türkülerinin Karakteristik Yapısı

Burdur yöresel oyun çeşitliliği bakımından oldukça zengin halk oyunlarına sahiptir. Burdur yöresinin tarihi süresince pek çok uygarlığı barındırmış olması ve geniş bir coğrafya içersinde farklı toplumların etkileşimini sağlamış olması folklor değerlerinin çeşitliliğine sebep olmuştur.

İlk çağlardan günümüze insanların doğa olaylarına karşı tepkileri, beslenme, tapınma vb. ihtiyaçları, doğa hareketlerini taklit etmelerine sebep olmuştur. Bu taklitler ise zamanla dansın ortaya çıkmasını sağlamıştır (Yanık, 2010:9).

Yörük kültüründe, insanların geçim kaynağı bakımından küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar son derece önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte doğa ile iç içe bir yaşam sürmelerinden dolayı şahin, kartal, doğan gibi vahşi kuşların da Yörük kültüründe etkisi görülmektedir. Bu sebeple, insanlar yaşam içerisinde etkilendikleri olaylarda, şahısları ve durumları bu tür hayvanlarla benzeştirme yapıp, türkülerinde bu hayvan adlarını kullanmışlar ve bu hayvanların hareketlerini taklit ederek oyunlarını geliştirmişlerdir (Gök, 2011:40).

Burdur Yöresi halk müziği ve halk oyunları ezgilerinin Teke Zortlatması başta olmak üzere Teke Zeybekleri, Kırık Hava, Kabardıç, Dımıdan, Boğaz, Ağır Zeybekler ve Gurbet Havası türlerinden oluştuğu görülmektedir (Gök, 2016:44).

Burdur yöresinin yaygın oyunlarından olan Teke zortlatması, oyun figürlerinin tekenin hareketlerine benzediği bir oyun türüdür. 9/16'lık ölçüsü olan teke zortlatmaları pek çok ezgiye sahip olup oldukça hareketli bir oyundur. Teke zeybekleri ise 9/8'lik ölçüye sahip olup teke zortlatmasına göre yavaş oynanır. Yörenin bazı kesimlerinde tek zeybek, kıvrak zeybek diye de adlandırılır (Çine, 1989:112).

Kırık havaya Burdur'da Düz oyun denmektedir. Ölçüleri 2/4'lük ve 4/4'lüktür. Bazı ilçelerde (Tefenni, Yeşilova) sürtme ve (Bucak) sürüdek adı verilmektedir. Kabardıç oyunu ise 2/4'lük ölçüde olup, en eski oyun havası olarak bilinmekte olup Türklerin Şamanizm'e inandıkları döneme ait ateş dansı olarak nitelendirmektedirler (Uludağ, 2009:12)

Dımıdan; Düğünlerde ve eğlencelerde sadece kadınlardan oluşan topluluğun türküleri tencere, tepsi ve leğen ile çalılıp oynayarak oluşturduğu oyun türüne denmektedir (Ekinci, 1995:186).

Gurbet havaları yörenin uzun hava türündeki serbest ölçülü ezgileridir. Serbest ölçüyü 7/8'lik veya 5/8'lik ölçüye sahip saz bölümleri takip etmektedir. Genellikle ölüm, özlem, kahramanlık ve sevda konuları anlatılmaktadır. Avşar Beyleri, Güllük Dağı ve Tekelioğlu yörenin sık söylenen gurbet havalarındandır (Çine, 2003:122).

Ağır Zeybek genelde gurbet havalarıyla başlanarak, aynı makama sahip olan 9/4'lük zeybeğin devam etmesi şeklinde oluşmaktadır (Çine, 1989:94).

Burdur Yöresi halk müziği ise kendi içerisinde zengin bir yapıya sahiptir. Yöre müziğindeki bu zenginlik ezgilerdeki melodik yapı ve usul çeşitlilikleri ile ortaya çıkmaktadır. Özellikle 9/4, 9/8, 9/16'lık ezgilerin çokluğu söz konusudur.

Burdur yöresi müzik kültüründe ilginç oluşuma sahip bir ezgi çeşidi de Boğaz Havalarıdır. Yapısı bakımından ilkel olan boğaz türü, baş parmak yardımıyla gırtlakta baskı yapılarak çeşitli sesler elde edilmesiyle oluşur. Bir bakıma baş parmak ile perde görevi yapılır ve boğazdan elde edilen sesler değişime uğratarak, kaval ve sipsi sesini andıran bir müzik gerçekleştirilir (Çine, 2003:145).

Günümüzde Boğaz tekniğini icra eden insan sayı oldukça azalmıştır. Boğaz tekniği ile elde edilen ezgiler artık kaval sipsi ve üçtelli bağlama çalgılarına aktarılmıştır.

2.4. Burdur Yöresinde Kullanılan Türk Halk Müziği Çalgıları

Yörük müziğinde icra edilen çalgılar çeşitlilik bakımından zengin bir yapıya sahiptir. Bu müziğe özgü çalgılar; ikitelli bağlama, üçtelli bağlama, kabak kemane, sipsi ve çığırtmadır. Kabak kemane ülke genelinde bilinen ve diğer yörelerde de kullanılan bir çalgı olmuştur. Üçtelli bağlama ve sipsi daha çok yörede kullanılan ve yöre dışında da tanınan çalgılardır. Türk halk müziği çalgılarımızdan zurna, kaval, davul ve tef gibi sazlar da yörede icra edilmektedir (Ayyıldız, 2013:50).

Burdur yöresinde icra edilen halk çalgılarına ait araştırma bulguları aşağıda verilmiştir. Türk halk müziği çalgılarımıza ait yaylı çalgılar, üflemeli çalgılar ve telli çalgıların çoğu Burdur Yöresi'nde de kullanılmaktadır. Fakat yörenin kendine özgü çalgıları icracılar ve halk tarafından daha çok tercih edilmektedir. Bu doğrultuda üçtelli bağlama, iki telli bağlama, sipsi, çığırtma ve kabak kemane yöre müziğinde önemli bir yere sahiptir.

Sipsi

Yöreye özgü tiz karakterli üflemeli bir çalgı olan ve halk tarafından çok sevilen sipsi yöre müziğinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Gurbet havalarının ve teke zortlatmalarının sıkça icra edildiği görülmektedir. Yaklaşık 20cm. boylarında ve 1cm. çapındadır. "Gövde ve cukcuk denilen değişik seslerin elde edilmesini sağlayan üst yüzünde 5, alt yüzünde 1 olmak üzere 6 ses deliği bulunmaktadır. 7 delikli olanları da mevcuttur." (Açın, 1994:53)

Yörede sipsinin anavatanı olarak Altınyayla (Dirmil) ilçesi kabul edilmektedir. Bu durum sipsi üretiminin büyük çoğunluğunun burada yapılmasından ve yöre ezgilerini icra eden yerel ustaların bu ilçede fazla olmasından kaynaklanmaktadır. TRT sanatçısı Ferhat Erdem, yöresel sanatçı olarak "Hüseyin Demir, Recep Yalçın, Mehmet Ali Kayabaş, Halil İbrahim Gökmen, Yasin Akkaya, Erol Kanyıldiran ve Adem Erçetin" Dirmil'li önemli sipsi ustalarındandır (Erdem, 2018:254-257-258-260)

Çığırta (Çırtma)

Boğaz havalarının insan sesiyle uygulanışını aynı karaktere sahip tınılarla yansıtabilen, yörede eski yerel ustalarda ve çobanlarda bulunabilen üflemeli kemikten bir çalgıdır.

"Eski Türklerde Ötkeçi ismiyle geçen kartalın kanat kemiğinden yapılan nefesli bir halk çalgımızdır.Yaklaşık olarak 30 cm. boyutlarındadır. 5 veya 7 deliğe sahip olanları bulunmaktadır." (Açın, 1994:47).

Kemane

Tarihi Orta Asya'dan günümüze uzanan yaylı bir halk çalgısıdır. Kabak kemanenin gövdesi düzgün su kabağının 3te bir oranında kesilmesiyle oluşan çapı 9-11 cm olan ağız kısmına genellikle büyükbaş hayvanın yürek zarının gerilmesiyle yapılmaktadır. Klavyesi 30cm. boyundaki gürgen, akça ağaç ve ceviz gibi sert ağaçlardan yapılmaktadır (Akyol, 2017:167).

Burdur Yöresinde Kabak kemanenin yaygınlaşıp gelecek kuşaklara aktarılmasında büyük rol alan usta isimler; TRT Sanatçısı (Merhum) Salih Urhan, TRT Sanatçısı Uğur Önür, Akademisyen Mehmet Şimşek ve kabak kamane yerel ustası ve yapımcısı Tahsin Yarar olarak bilinmektedir.

Kaval

Genellikle erik ağacı başta olmak üzere sert gövdeli ağaçlardan yapılan kaval; dilsiz, boyutu karar sesine göre değişen üflemeli bir halk çalgısıdır. Ön yüzeyinde 7 adet, arka yüzeyinde 1 adet olmak üzere 8 adet ses deliği bulunmaktadır.

"Genellikle çoban çalgısı olarak anılan kaval, Anadolu'da konar göçer Yörük Türkmen kültüründe değerli bir çalgıdır. Kaval icra edebilen her çobanın, sürüsünü çaldığı ezgilerle yönlendirdiği ve yönettiği bu kültür içerisinde genel bir düşüncedir."(Bedel, 2005:1235).

Zurna

Burdur yöresinde iki çeşit zurna icra edilmektedir. Her iki zurna çeşidinin de diğer yörelere göre farklı yapıya ve tınıya sahip oluşu görülmektedir. Yörede kullanılan zurnalardan birisi cura zurna diğeri ise Dirmil zurnası olarak adlandırılmaktadır. "Zurna gövde kısmı erik ağacından yapılır, üstten 7, arkadan 1 ses deliği olmak üzere 8 ses deliği bulunmaktadır. Gövde kısmı uca doğru genişletilerek kalak kısmı oluşturulur. Yaklaşık 1.5 oktav ses genişliğine sahiptir. Büyüklüklerine göre üç gruba ayrılır." (Açın, 1994:53-54)

Yörede zurnanın düğünlerin başlamasından bitimine kadar yoğun olarak çalınan bir çalgı olduğu görülmektedir. Ayrıca düğüne gelen misafirlerin karşılanması için çalınan yol havası veya okucu havası adı verilen ezgilerin icrasında kullanıldığı bilinmektedir.

Davul

Davul; deri, çember, kasnak, kayış, tokmak ve çıkık olarak adlandırılan bölümlerden oluşmaktadır. Boyutlarının çap olarak büyük boy: 80 cm . Orta boy: 70 cm . küçük boy: 60 cm. olduğu görülmektedir (Ozanoğlu, 2011:52).

Yörede küçükbaş hayvancılığın yaygın olması sebebiyle genellikle keçi derisinden yapılan davullar kullanılmaktadır. Düğünlerde özellikle keçi derisinden olmayan davulların kullanımı yöre halkı tarafından hoş karşılanmamaktadır.

Tef

"Bir kasnağın tek tarafına geçirilen deriden oluşmaktadır. El ve parmak ile icra edilen vürmalı bir çalgıdır. Zilsiz tefler olduğu gibi Kasnak üzerine metal zil takılan tefler de bulunmaktadır. Ortalama 30 cm. çapında boyutlara sahiptir. Oğlak derisinden yapılması daha verimli olmasını sağlamaktadır." (Ozanoğlu, 2011:108).

Yörede Tef ziyafet geceleri, maşala gecelerinde ve bayanların düğünlerden önce kendi aralarında kına yakma eğlencelerinde kullanılır.

Bağlama

"Anadolu'nun tüm yörelerinde yaygın olarak icra edilen bağlama Türk halk müziğinin ve halk kültürünün en temel çalgısıdır. Farklı düzenlerde icra edilebilmesi ve yöresel tüm tavırlara uyumlu olması, bağlamanın tercih edilen bir çalgı olmasını sağlamıştır. "Bağlama ailesi, farklı adlarda ve boylarda bütün Türk dünyasında yaygın olarak icra edilmektedir. Bu aile mensubu çalgılara Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde saz, bağlama, meydan sazı, divan sazı, cura, üçtelli, tambura, on iki telli, bozuk, çöğür, kopuz, ırızva vb. adlar verilmektedir" (Ozanoğlu, 2011:64).

Burdur Yöresinde genellikle kısa ve uzun sap bağlama, cura, ikitelli ve üçtelli bağlama yaygın olarak kullanılmaktadır.

Cura

Yöre insanının konar göçer yaşam biçiminden dolayı çok tercih ettiği bir çalgıdır. Yörede genellikle bağlama düzeni ile icra edilmektedir.

"50 cm. boyutunda olan curanın akordu, bağlamada kara düzen olarak tanımlanan akordun bir oktav tizidir ve 2 oktav ses genişliğine sahiptir." (Emnalar, 1998: 61).

İkitelli Bağlama

Boyutları cura ile aynı olan ikitelli bağlama iki sıra telden oluşmaktadır ve el ile veya mızrap ile çalınmaktadır. Yörede en çok Kozağaç Köyü'nde icra edildiği

görülmektedir. Bu nedenle yörede İkitelli bağlama Kozağaç Curası olarak da adlandırılmaktadır. Kozağaç köyündeki usta icracılar; Habip Özyurt, Sabri Özdemir, Şakir Özyurt, Nuri Özyurt, Kerim Özyurt ve Kerim Erdem'dir.

Üçtelli bağlama

Burdur yöresinde yaygın olarak icra edilen üç telli bağlama adını sahip olduğu tel sayısından almıştır. Parmak ile çalınır. Burdur ve yöresinde boğaz havaları işaret parmağı ile vurularak çalınmaktadır. Genellikle akort düzeni olarak bağlama düzeninde kullanıldığı görülmektedir (Çine, 2003:146).

2.5.Üçtelli bağlamanın Tarihi,Tanımı ve Ses Özellikleri

Ülkemizde yapılan araştırmalar Asya Kopuz'unun bağlamanın atası olduğunu göstermektedir. Asya'ya ait en eski kültür öğelerinden sayılan kopuz, çok geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Kopuz Asya kültüründe olduğu gibi Anadolu kültüründe de önemli bir yer almıştır. (Parlak, 2000:5)

Orta Asya'da aile olarak bağlama grubuna ait olan çalgıların geçmişte olduğu gibi günümüzde de hala el ile çalındığı bilinmektedir. Üçtelli Kırgız Komuz'u, Kazak Dombra'sı, Uygur ve Özbek Dutar'ı gibi çalgıların tümü el ile çalınmaktadır (Kızıler, 2007:24).

Üçtelli bağlama günümüz el ile çalma tekniği olarak adlandırılan "Şelpe" tekniğinin gelişmesine zemin hazırlayan, kaynaklık eden bir çalgıdır. Özellikle teke yöresinde kullanılan üçtelli bağlama ezgileri, çalım teknikleri ve Ramazan Güngör başta olmak üzere yerel ustaların yorumları Anadolu'da el ile çalma tekniklerinin öğrenilip geliştirilmesinde kaynak ve öncü olmuştur.

Üçtelli bağlama da iki telli bağlama gibi el ile çalma tekniği ile çalınması ve icra edilen ezgi çeşitlerinin özellikleri bakımından kopuzun ilk örneklerini yansıtmaktadır. Bu bağlamaların gelişimlerine bakıldığında, Fethiyeli Ramazan Güngör geçmişte üçtelli bağlamalarda sincap bağırsağını tel olarak kullandıklarını daha sonra metal tele geçiş ile birlikte günümüz özelliklerine kavuştuğunu belirtmiştir (Parlak, 2000:115).

Üçtelli bağlama Teke Bölgesi'nde özellikle Burdur Yöresi halk müziğinde kullanılan, el ile çalma tekniği ile çalınan bağlama ailesine ait bir çalgıdır. Tekne boyu 21 cm. ile 30 cm. arasında değişen büyüklüktedir. Sap uzunluğu ise 55 cm ile 60 cm. arasında değişmektedir. Tekne ön kapağında veya teknenin üst kısmında sesin gücünü arttırmak için ve sesin yankılanmasını sağlayabilmek için ses delikleri bulunmaktadır.

"Üçtelli bağlama üzerinde 11 perde (aralık) ses bulunmaktadır. "Re - Mi" ve "Sol - La" perdeleri tam, diğer perde aralıkları yarım seslerden meydana gelmektedir. Üçtelli bağlama iki oktav ses genişliğine sahiptir."(Ekici, 1993:12)

Üçtelli bağlamanın sahip olduğu perde dizilimi, icrasındaki kullanılan el ile çalma tekniği ve akort düzenleri farklı çok sesli armonik tınlar elde edilmesini sağlamaktadır.

2.6. Üçtelli Bağlamanın Yöresel Durumu

Teke Yöresi Burdur ili merkez olmak üzere, Antalya ve Isparta'nın batı kesimleri, Muğla ve Denizli'nin güney ve doğu kesimlerinden oluşmaktadır. Üçtelli bağlamanın Muğla (Fethiye- Ortaca), Antalya (Kaş, Elmalı, Demre), Denizli (Çameli, Acıpayam) illeri ve ilçelerinde yaygın olarak kullanıldığı ancak Burdur (Merkez, Tefenni, Çavdır, Dirmil, Gölhisar) il-ilçe ve köylerinde daha yoğun olarak ve özellikle sipsi eşliğinde kullanıldığı görülmektedir.

"Teke müziğinin geleneksel çalgılarından olan üçtelli bağlama, sipsi ile birlikte Burdur Dirmil yerel müziğinde en eski ve en yaygın kullanılan bir çalgıdır" (Erdem, 2018:84).

Burdur halk müziği kültüründe üçtelli bağlamaya genellikle kabak kemane ve sipsinin eşlik ettiği görülmektedir. Üçtelli bağlama yerel ustalarının çoğunluğunun belirli köylerde yörük kültürü içerisinde sanatlarını sürdürdüğü, özellikle Anbarcık, Asmalı, Ballık, Çörten, Kızılkaya ve Kozağaç köyleri başta olmak üzere pek çok köyde üçtelli bağlamanın yerel sanatçılar tarafından çalındığı ve amatör olarak da çobanlar tarafından yöre ezgilerinin icrasında kullanıldığı görülmektedir.

"Yörede Yörük müziği icralarının çoğunluğunu çobanların yaptığı görülmektedir. Günümüzde Yörük müziğini icra eden yaşlı kişilerin yaşamlarının belli dönemlerinde hayvancılık ile uğraştığı, yarı göçebe veya göçebe hayat yaşadıkları görülmüştür." (Ergun, 2004:23)

Burdur Yöresi halk müziğine ait tüm ezgiler üçtelli bağlama ile çalınabilmektedir. Fakat genellikle boğaz havaları ve teke zortlatmaları üçtelli bağlama ile çalınmaktadır. Bu duruma boğaz geleneği ile üçtelli bağlamanın ses etkileşiminin neden olduğu öngörülmektedir. Çünkü üçtelli bağlamada boğaz ve teke havalarının icrasında oluşan tınılar boğaz geleneğindeki insanların gırtlaktan elde ettikleri sesler ile benzerlik göstermektedir. İnsanların başparmak yardımı ile gırtlakta elde ettiği çarpma denilen sesler üçtelli bağlamada sap üzerinde parmak vurulması ile yansıtılmaktadır.

2.7. Üçtelli Bağlama ve Ramazan Güngör

Ramazan Güngör Orta Asya'dan günümüze uzanan kopuzun ilk örneklerine benzeyen üçtelli bağlamayı ve el ile çalma tekniğini Anadolu'da yansıtan en önemli kaynak kişidir. Üçtelli bağlamanın ve el ile çalma tekniğinin geliştirilmesi için yapılan tüm akademik ve metodolojik çalışmalar Ramazan Güngör'ün tekniğinin ve bilgi birikiminin kaynak olarak alınmasıyla yapılmıştır.

Ramazan Güngör gerek üçtelli bağlamayı çalma biçimi gerek bu çalgıdaki doğal çok sesliliği en iyi şekilde yansıtması, gerekse yörenin boğaz havalarının, teke zortlatmalarının, zeybeklerinin, gurbet havalarının, teke zeybeklerinin ve diğer türkülerinin en iyi icracı ve kaynak kişileri arasında yer alması bakımından önem taşımaktadır (Gök, 2011:22).

Ramazan Güngör el ile çalma tekniği bakımından geleneksel usta olarak ifade edilse de aslında Güngör müzik kültürü içerisinde diğer yerel ustalara göre yüksek donanımı ve becerileri yönüyle çok farklı konumdadır. Müzik alanının ve el ile çalma tekniğinin bütün gereksinimlerini karşılayabilmesinden dolayı referans kişi konumuna gelmiştir (Çalışkan, 2018:23).

Fethiyeli Ramazan Güngör yaşamının büyük bir kısmını yöresinde geçirmiştir. Yörük kültürü içerisinde büyüyen Ramazan Güngör küçük yaşlarda üçtelli ve ikitelli baēlama almaya başlamıştır. Yörenin yaşlılarını seyrederek baēlama almayı ērenen Güngör ilerleyen zamanda üçtelli ve ikitelli baēlamanın yapımı konusunda da usta olmuştur. Yörenin en usta üçtelli baēlama yerel ustası olmasının yanında, kendine özgü yaptığı baēlamalardaki zgn form şekli ve alınış rahatlığı ile de yörenin en önemli ikitelli ve üçtelli baēlama yapım ustasıdır. TRT Antalya, İzmir, İstanbul radyo programlarına katılan Güngör, kendi yaptığı sazlarla yöre ezgilerinin ve türkülerinin doēru tespit edilmesini saēlayan birinci el kaynak sanatçı konumunu kazanmıştır (Parlak, 2000:184)

Ramazan Güngör Türk halk mziēinin en önemli deēerleri arasında yer almaktadır. Baēlama ailesi içerisinde daha çok kendi adıyla özdeşleşen üçtelli baēlamayı yapmış ve çalmıştır. Yöreye özgü zeybekler, gurbet ve boēaz havaları, teke zortlatmaları ve türkülerin yanında kendine has aldığı ezgiler de bulunmaktadır (Ekici, 1993:9).

Ramazan Güngör çok eski dönemlerde icra edilen ezgileri ve bu ezgilerin ifade biçimlerini doēal hallerini koruyarak günümüze taşımıştır. telli alımında Asya tipi ikitelli unsurları yüksek derecede hissedilen Ramazan Güngör, alış tekniēi, ezgi özellikleri ve ifade şekilleri ile Asya ve Anadolu arasındaki geçişin en önemli temsilcisi olmuştur (Parlak, 2000:184).

Ramazan Güngör pek çok araştırmacıya ve derlemeciye bilgi paylaşımında bulunmuştur. En önemli özelliklerinden biri ise bilgi paylaşımında gayet yardımsever olması ve bütün bilgileri çekinmeden bir karşılık beklemeden açık ifadelerle eksiksiz aktarmasıdır. Ramazan Güngör'n tekniēini kaynak olarak alan pek çok sanatçımız Türk halk mziēine önemli katkılar saēlamıřtır. zay Gönlüm, Talip zkan, Erol Parlak, Arif Saē, Erdal Erzincan, Hamit ine bu alandaki önemli isimler olmuştur (Eraslan, 2010:9).

Ramazan Güngör'n üçtelli bağlama ezgilerinden oluşan Fethiyeli Ramazan Güngör ve telli Bağlaması adlı bir cd-kaset albüm çalışması bulunmaktadır. Albümdeki ezgiler;

1. Ağır Zeybek - Metelik
2. Kocaoğlan
3. Zurna iftetelli
4. Oyun Havası
5. Gelin OkŐama Havası
6. Nine Torun
7. PeŐrev
8. iftetelli
9. Kervan Uzun Havası
10. Ağır Zeybek
11. Hareketli Zeybek
12. Zeybek Oyun Havası
13. Oyun Havası
14. PeŐrev
15. Ağır Zeybek
16. Zeybek Oyun Havası
17. Mendil Sardım Urgana
18. Boğaz Havası
19. Hacı Bekir Karısı
20. Zeybek Oyun Havası
21. mlek Kırdıran Havası (Sarı Mehmet'in Hikyesi)

22. Üzüm Aldım Bal Oldu

23. Çömlek Kırdıran Havası

Bu albüm Ramazan Güngör'ün çalım tekniğindeki kendine has yalın, özlü ve duygu dolu yorumlama gücünün gelecek kuşaklara aktarılması konusunda önemli bir kaynak sağlamaktadır.

Ramazan Güngör'den derlenen türküleri şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Mendil Serdim Urgana (TRT Repertuar No: 1739)

2. Üzüm Aldım Bal Oldu (TRT Repertuar No: 3584)

3. Ağır Zeybek (TRT Repertuar No: 195)

4. Kabardıç Oyun Havası (TRT Repertuar No: 190)

5. Kocaoğlan Zeybeği (TRT Repertuar No: 192)

6. Oyun Havası (TRT Repertuar No: 193)

7. Zeybek (TRT Repertuar No: 191)

Ramazan Güngör'ün üçtelli bağlamada yaptığı tel düzenlerini şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Boğma Düzeni

2. Kopuz Düzeni (Bağlama Düzeni)

3. Zeybek Düzeni

4. Bozuk Düzeni

5. Çiftetelli Düzeni

6. Kaval Düzeni

7. Misket Düzeni (Ekici, 1993:20)

Ramazan Güngör'ün yaptığı bu düzenler literatüre üçtelli bağlamada kullanılan düzenler olarak geçmiştir.

2.8. Üçtelli Bağlamada Kullanılan Düzenler

Bağlama ailesi çalgıları; el ile çalma geleneğinde ve mızraplı çalma geleneğinde; kullanıldığı yöresine, icra edilen eserin ses genişliğine, karar ve eşlik seslerine ve yöre tavrına-mızrabına bağlı olarak farklı düzenlerle kullanılmış ve halen kullanılmaktadır. En çok bilinen ve kullanılanlar bozuk düzen ile bağlama düzenidir. "Bağlama düzeninin dışındaki düzenlerin alt telleri geleneksel anlayışta "La" olarak isimlendirilmekte ve notasyonu buna göre yapılmaktadır. Bağlama düzeninde ise alt teller "Re" olarak kabul edilmekte ancak karar sesi olarak yine "La" kullanılmaktadır. Günümüzde kullanılan bağlamaların akortlarında ve notasyonunda kullanılan seslerin gerçekte öyle olmadığı, bu isimlerin göreceli olduğu artık konuyla ilgili herkes tarafından bilinmektedir" (Özdek, 2015:36-37).

"Teke Yöresi, bağlama düzeni ile birlikte daha çeşitli düzenlerinde hakim olduğu ve düzen kültürü açısından en zengin yöre durumundadır. El ile çalmada faydalanılan bu düzenlerin büyük çoğunluğu diğer bölgelerde görülmemektedir." (Parlak,2000:137).

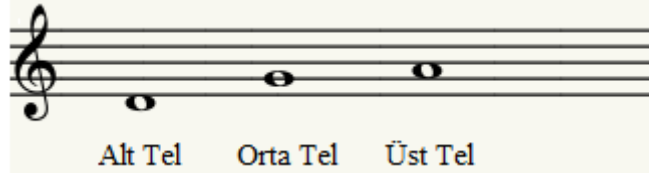
Teke Yöresi'nde kullanılan üçtelli bağlama tel düzenlerini görece notasyon gösterimleriyle aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1- Boğma Düzeni

Şekil 1. Üçtelli Bağlama Boğma Düzeni

2- Kopuz Düzeni (Bağlama Düzeni)

Şekil 2. Üçtelli Bağlama Kopuz Düzeni

3- Zeybek Düzeni

Şekil 3. Üçtelli Bağlama Zeybek Düzeni

4- Bozuk Düzeni

Şekil 4. Üçtelli Bağlama Bozuk Düzeni

5-Çiftetelli Düzeni

Şekil 5. Üçtelli Bağlama Çiftetelli Düzeni

6- Kaval Düzeni

Şekil 6. Üçtelli Bağlama Kaval Düzeni

7- Misket Düzeni

Şekil 7. Üçtelli Bağlama Misket Düzeni

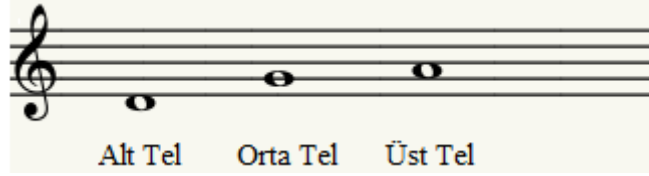
Genel olarak Üçtelli bağlamada eserler boğma düzeni, kopuz düzeni, zeybek düzeni, bozuk düzeni, çiftetelli düzeni ve kaval düzeni ile icra edilmektedir. Misket düzeni ise icra alanında yaygın olarak kullanılmamaktadır.

Burdur Yöresi'nde üçtelli bağlamının Ferhat Erdem'in yaptığı Dirmil saha araştırmasına göre bağlama düzeni, başçeşme düzeni, bozuk düzen ve La-mi-mi düzeni olmak üzere dört farklı akort düzeninde kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Burdur Dirmil'de boğaz havaları, teke ezgileri ve gurbet havaları genellikle bağlama düzeni ile çalınmaktadır (Erdem, 2018:97-98).

Yörede en yaygın Avşar düzeni olarak da adlandırılan "Re - Sol - La" (bağlama) düzeninin kullanıldığı görülmektedir."Boğaz havaları, üçtelli bağlamada genel olarak bağlama düzeni ile değişik pozisyonlarda icra edilir."(Çine, 2003:114)

Burdur yöresinde kullanılan üçtelli bağlama tel düzenlerini görece notasyon gösterimiyle şu şekilde sıralayabiliriz:

1- Bağlama Düzeni (Avşar Düzeni)

Şekil 8. Üçtelli Bağlama Avşar Düzeni

2- Başçeşme Düzeni

Şekil 9. Üçtelli Bağlama Başçeşme Düzeni

3- Bozuk Düzen

Şekil 10. Üçtelli Bağlama Bozuk Düzeni

4- La-mi-mi Düzeni

Şekil 11. Üçtelli Bağlama La-mi-mi Düzeni

2.9. Üçtelli Bağlama El İle Çalma Geleneği

"Yörük müzik kültüründe önemli bir yeri olan el ile çalma geleneğinin diğer yörelerden farklı kendine has özelliklerinin var olduğu görülmektedir. Bu farklı

karakteristik yapının yöre ezgilerinin yapısından ve bu ezgilerin el ile çalma geleneğindeki vurma tekniklerinden kaynaklandığı öngörülmektedir."(Kızıler, 2007:36)

Yörede el ile çalma geleneğinin yaşatılmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında üçtelli bağlama büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle boğaz havaları ve teke havalarında zengin farklı çok sesli tınılar üçtelli bağlama ile elde edilmektedir. Yörede diğer bağlama ailesi çalgılarının genellikle mızrapla çalındığı görülmektedir.

Burdur yöresi üçtelli bağlama el ile çalma geleneğinde vuruş teknikleri kendine özgü biçimlere ve isimlere sahiptir. Tarama, tokatlama, dikey tarama, yatay tarama, ve döğme sık kullanılan isimlerdir. Her bir vuruş şeklinin uygulanması sonucunda ortaya çıkan tınılar birbirinden farklıdır. Ayrıca temel vuruş şekillerinde Sağ elin " a " harfi, sol elin "b" harfi ile gösterildiği notasyon çalışmalarının olduğu görülmektedir.

El ile çalma geleneğinde temel vuruş şekilleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

"Sağ el parmak numaraları: 1 işaret parmağı, 2 orta parmak, 3 yüzük parmağı, 4 serçe parmağı ve 5 başparmak olarak değerlendirildiğinde;

1,2,3,4 ile bütün tellere yukarıdan - aşağıdan vuruş

1,2,3 ile bütün tellere yukarıdan- aşağıdan vuruş

1,2 ile bütün tellere yukarıdan - aşağıdan vuruş

1 ile bütün tellere yukarıdan - aşağıdan vuruş

2 ile bütün tellere aşağıdan vuruş

4,3,2,1 ile bütün tellere yukarıdan - aşağıdan taramalı vuruş

2,1 ile bütün tellere yukarıdan - aşağıdan taramalı vuruş

4,3,2,1 ile bütün tellerde göğüs bölgesinde darp vurarak taramalı vuruş

2,1 ile bütün tellerde göğüs bölgesinde darp vurarak taramalı vuruş

Yukarıda belirtilen son iki teknik genellikle Burdur Yöresi üçtelli bağlama çalımında sık kullanılan biçimlerdir. Ayrıca yörede bütün tellere yukarıdan aşağıya tarama yapılırken göğüs kısmında darp vurma ile yapılan vuruş şekline tokatlama denmektedir."(Kızıler,2007:38)

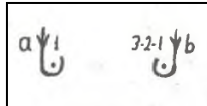
Şekil 12. Tokatlama tekniği transkripsiyon işareti. (Çine, 1982:4)

Burdur yöresi üçtelli bağlama icrasında kullanılan Tarama tekniği 4,3,2,1 numaralı parmakların sırasıyla bütün tellere aşağıdan yukarıya vuruş yapılmasıyla meydana gelmektedir. Bu teknik kendi içerisinde dikey ve yatay olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. "Dikey taramada parmaklar 4,3,2,1 sırasıyla aşağıdan yukarıya tarama yapılarak parmaklar avuç kısmında toplanır. Yatay taramada ise parmaklar 1,2,3,4 sırasıyla aşağıdan yukarıya avuç kısmında toplanmadan düz olarak tarama uygulanır."(Çine,2003:113)

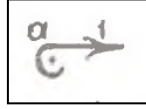
Şekil 13. Tarama tekniği transkripsiyon işareti. (Çine, 1982:5)

Döğme vuruş biçimi insan gırtlığında icra edilen boğaz geleneğini üçtelli bağlamada yansıtan vuruş şeklidir. Boğaz havalarında ve gurbet uzun havalarında sık kullanılan bir vuruş biçimidir.

Şekil 14. Döğme tekniği transkripsiyon işaretleri. (Çine, 1982:9)

Yörede kullanılan çektirme tekniği sağ elin ("a" sağ el) üçtelli bağlamanın gövdesini kavrayarak işaret parmağı (1 no'lu parmak) ile aşağıdan yukarıya doğru telin çekilmesi ile oluşur.

Şekil 15. Çektirme tekniği transkripsiyon işareti (Çine, 1982:2)

Üçtelli bağlama için yazılmış ezgi notası olarak aşağıdaki örneği verebiliriz.

BURDUR - KOZAĞAÇ

BAĞLAMA DÜZENİ

KAYNAK KİŞİLER
ŞAKİR ÖZÜF - PAZİTİNCE

KOZAĞAÇ ZEYBEĞİ

DERLEYEN
HAMİT ÇİNE

KAYNAK KİŞİ
RAMAZAN GÜNGÖR

KIVRAK ZEYBEK

NOTA
HAMİT ÇİNE

Şekil 16. Kozağaç Zeybeği ve Kıvrak Zeybek Notaları (Çine, 1982:14)

Üçtelli bağlamada kullanılan teknikler el ile çalma alanında yapılan çalışmalar ile birlikte gelişim göstermiştir. Özellikle Erol Parlak tarafından oluşturulan el ile çalma temel transkripsiyon işaretleri yöredeki tekniklerin daha anlaşılır olmasını ve daha kolay uygulanabilmesini sağlamıştır. Böylece el ile çalma tekniği başta Erol Parlak olmak üzere Erdal Erzincan ve Arif Sağ'ın çalışmalarıyla geleneksellikten evrenselliğe taşınmıştır.

Anadolu'da yöresel anlamda kullanılan el ile çalma tekniği 1980'lerden 2000'lere kentli sanatçılar yönetiminde yeni bir ivme kazanmıştır. Bu sanatçıların tekniğe olan katkıları belli gelenekleri ve önceki kuşakların el ile çalma teknik özelliklerini ele alarak tasarladıkları bir sürece dönüşmüştür. Erol Parlak, Arif Sağ ve Erdal Erzincan bu tekniğe yönelip birlikte önemli çalışmalar yapmışlardır. Bireysel olarak yaptıkları metodolojik ve akademik çalışmalar başta olmak üzere birlikte verdikleri ulusal ve uluslararası düzeydeki konserler el ile çalma tekniğinin yaygınlaşması ve tanıtılmasında önemli katkı sağlamıştır. Böylelikle bireysel olarak öne çıkan bu isimler el ile çalma tekniği ile ilgili bilgi birikimlerini birleştirerek bu alanda yeni bir yorum ve daha etkili bir ifade şekli ortaya çıkarmışlardır (Çalışkan, 2018:10-11).

Erol Parlak el ile çalım tekniği üzerine çalışmalarına 1990 yılı sonlarında başlamıştır. Ramazan Güngör'ün görüntü ve ses kayıtları alınarak el ile çalmanın mantığı ve tekniği oturtulmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırma devamında Burdur Dirmil'e, Kırgızistan ve Kazakistan'a gidilerek el ile çalım tekniği ile ilgili ses ve görüntü kayıtları yapılmıştır. Aynı dönemlerde çeşitli gitar, dombra, dutar ve keman metodları incelenerek el ile çalma notasyonu ve teknik gösterim konularında çalışmalar yapılmış ve sonucunda bağlamanın bünyesine uygun ve el ile çalım ifade edebilecek bir sistem geliştirilmiştir (Parlak, 2000:189).

Erol Parlak tarafından geliştirilen temel transkripsiyon işaretleri ve örnek ezgiler;

Parmak Tekniğinde Kullanılan Temel Transkripsiyon İşaretleri		
0 : Açık tel (sol el parmakları ile basmadan teli tınlatma)	∨ : Sol el ile parmak vurma	† : Telleri peş peşe tarama
① : 1. (alt) tel	∧ : Sol el ile tel çekme	⊠ : Sağ el serçe parmağından baş layarak sırasıyla serçe, yüzük, orta ve işaret parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş
② : 2. (orta) tel	∇ : Sağ el işaret parmağı ile vurma	⊡ : Sağ el işaret, orta, yüzük, serçe parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş
③ : 3. (üst) tel	∨ : Sağ el orta parmağı ile vurma	⊢ : Sağ el işaret parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş
① Sol el pozisyon belirteci (pozisyon; sol el birinci / işaret parmağının bulunduğu yere göre belirlenir). Bağlamanın en pest / birinci perdesinden başlayıp kromatik olarak birbirini takip eden perdelerin her biri ayrı birer pozisyonudur. Bu belirlemede çeyrek sesleri oluşturan perdeler uygulama dışındadır. Örneğin; işaret parmağı 1. perde üzerindeyse, sol el 1. pozisyon durumundadır. İşaret parmağı 3. perde üzerindeyse sol el 3. değil, 2. pozisyon durumundadır, çünkü 2. perde bir çeyrek sestir. Bunun gibi çeyrek sesler atlanıp yalnızca kromatik sesler esas alınarak pozisyonlar belirlenir.	∇ : Sağ el yüzük parmağı ile vurma	⊣ : Sağ el orta parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş
1 : Sol el işaret parmağı	∇ : Sağ el serçe parmağı ile vurma	⊤ : Sağ el yüzük parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş
2 : Sol el orta parmağı	∇ : Sağ el baş parmağı ile vurma	⊥ : Sağ el serçe parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş
3 : Sol el yüzük parmağı	∧ : Sağ el işaret parmağı ile tel çekme	⊦ : Sağ el baş parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş
4 : Sol el serçe parmağı	∧ : Sağ el orta parmağı ile tel çekme	⊧ : Tele değmeden yapılan sağ el hareketi
5 : Sol el baş parmağı	∧ : Sağ el yüzük parmağı ile tel çekme	∪ : Sol veya sağ el parmakları ile aşağı veya yukarı tek yönlü tel gerdirme (Bending)
⊙ : Sağ el pozisyon belirteci (göğüs üzeri)	∧ : Sağ el serçe parmağı ile tel çekme	⋈ : Sol veya sağ el parmakları ile aşağı-yukarı çoklu tel gerdirme/ Vibrato (Bending)
⊙ : Sağ el pozisyon belirteci (sap üzeri)	∧ : Sağ el baş parmağı ile tel çekme	× : Sağ el orta, yüzük veya serçe parmağın ucu ya da içi ile göğse darp vurma
⊙ : Sağ el pozisyon belirteci (orta eşğin üzerine bastırarak ve sesi kısarak çalma / kapalı)	⊠ : Sağ elin dört parmağı (işaret, orta, yüzük, serçe) ile tellere aşağı yönde bütün halinde vuruş	⊠ : Sağ el parmakları ile fiske (darp) vurma
⊙ : Sağ el pozisyon belirteci (orta eşğin arkasına dayayarak çalma)	⊡ : Sağ elin dört parmağı (işaret, orta, yüzük, serçe) ile tellere yukarı yönde bütün halinde vuruş	⊠ : Sağ el parmakları veya elin iç kısmı ile tellere aşağı-yukarı sürütme
□ : Sol veya sağ el ile teli tutarak tınlatmayı durdurma	⊢ : Sağ el işaret parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş	
	⊣ : Sağ el orta parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş	
	⊤ : Sağ el yüzük parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş	
	⊥ : Sağ el serçe parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş	
	⊦ : Sağ el baş parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş	

Şekil 17. Erol Parlak Transkripsiyon İşaretleri (Parlak, 2010:25-27)

Ak Koyunum Yüz Olsa
(Boğaz Havası)

Yöre : Burdur
Kaynak : Ahmet CAN
El tekniği düzenleme : Erol PARLAK

♩ = 170

Şekil 18. Ak Koyunum Yüz Olsa Notası (Parlak, 2001:87)

Müzik : Erol Parlak

Doğaçlama

Düzenleme : Erol Parlak
Notasyon : Erol Parlak

M. ♩ ≅ 70

molto espress.-doloroso

Şekil 19. Doğaçlama Notasyon Örneği (Parlak, 2005:68)

Özay Gönülüm geleneksel el ile çalma tekniğinin şehirlere yansımada önemli görev üstlenmiştir. Gönülüm'ün köy kökenli olarak şehirdeki müzik hareketlerinin içinde yer alması, toplumun üçtelli bağlamayı ve el ile çalma tekniğini algılayarak tanımasını sağlamıştır. Ülkemiz geneli Ege müziği tavrını, teke yöresi boğaz ezgilerini ve tekniğini ilk bu sanatçı ile tanıma imkanı bulmuştur. Yörede çok rastlanan nene-torun hikayelerini boğaz ezgileri ile süslemiştir. Ancak Ramazan Güngör gibi çeşitli sanatçılarla sürekli birlikte olan sanatçı gerçek boğaz tekniğini ve ezgilerinin seslendirmede dar bir kullanım alanından dışarıya çıkamamış daha çok tezene fikrinden kurtulamamıştır (Parlak, 2000:187).

Üçtelli bağlamanın ülkemiz sınırları dışında tanıtılması konusunda önemli katkısı olan bir isim de Hayri Dev'dir. Kendine özgü farklı icra yorumu özellikle 9/8' lik Masıt Kırığı (Masıt Havası) denilen ezgilerde kendini göstermiştir.

Hayri Dev'in üçtelli bağlaması Fransız müzik araştırmacısı Jerome Cler'in ilgisini çekmiştir. 1992 yılında yörede araştırmalar yapan Cler doktora tezinde yöre müziğini ve Hayri Dev'i konu olarak ele almıştır. Bu araştırmayla Fransa'da tanınan Hayri Dev ülkeye davet edilmiş ve çok sayıda konser vermiştir. Yurt dışında akademik ilgi gören Hayri Dev UNESCO tarafından 2003 yılında kabul edilen, ülkemizin 2006 yılında taraf olduğu Kültürel Mirasın Korunması kapsamında 2008 yılında Yaşayan İnsan Hazinesi olarak seçilmiştir. Bu adımdan sonra Dev, ülkemiz genelinde tanınmış, kendisinden üçtelli bağlama ve çam düdüğü başta olmak üzere yöre müzik kültürünün sürdürülebilirliği konusunda faydalanma çalışmaları başlamıştır (Tutu, 2016:43).

Üçtelli bağlama üzerine çalışma yapan bir başka sanatçı da Talip Özkan'dır. Bağlamayı ustalıkla icra eden Özkan Ege zeybek havalarına farklı bir yorum katmıştır. Talip Özkan birinci derece kaynak olarak Ramazan Güngör'den yararlanmıştır. Ramazan Güngör'e yakın olması sebebiyle boğaz havalarına yönelme imkanı bulan Özkan, bu alanda kendini geliştirmeye çalışmıştır. Üçtelli bağlamaya ve boğaz havalarına yoğunlaşan Özkan deneyimlerini büyük bağlamalara da aktarmaya çalışmıştır. Ancak bu teknik ve yorumlamanın daha çok üçtelli bağlama ve boğaz havalarına has bir özellik olduğu görüşünde kalmıştır (Parlak, 2000:188).

Antalya ili sınırları içerisinde önemli üçtelli bağlama yerel ustaları olarak Kaş'lı Ali Ulutaş ve Osman Kırca kuzenler yer almaktadır. Ustalıklarını 1970'li yıllarda büyük usta Ramazan Güngör'den alan kuzenler bu çalgının gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadırlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın destekleriyle 2017 yılında Güney Kore'nin başkenti Seul'de düzenlenen müzik festivalinde 5 konser vererek çalgının uluslararası alanda tanıtılmasına katkı sağlamışlardır (<http://dha.com.tr>).

Burdur ili sınırları içerisinde de geçmişten günümüze önemli üçtelli yerel ustalarının yetiştiği görülmektedir. Bu ustalar gerek tekniği gerek yorumuyla ve yazdığı eserlerle üçtelli bağlamanın yaygınlaşmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına katkıda bulunmuşlardır.

Dirmil ilçesinde Ferhat Erdem'in yöre müziğine yönelik saha araştırmalarında üçtelli bağlamanın Dirmil'deki en önemli temsilcileri olarak Şakir Önal, Mahmut Akalın, Hüseyin Karakaya ve Osman Ali Arslan'ın öne çıktığı görülmektedir (Erdem, 2018:103).

"Burdur'un Altınyayla (Dirmil) ilçesi üçtelli bağlamada el ile çalma geleneğinin devam ettirildiği ve çok sayıda üçtelli yerel ustasının yetiştiği bir bölgedir. Bu ustalardan en fazla önem taşıyanı Çörten köyü üçtelli bağlama icracılarından Hüseyin Karakaya'dır. Burdur Yöresi müzik kültürüne son derece hakim olan Karakaya bu bölgenin en iyi yorumcusu olmakla birlikte boğaz havalarda Ramazan Güngör dahil tüm üçtelli bağlama ustalarından daha başarılı bir icra kabiliyetine sahiptir." (Parlak,2000:185).

Burdur Yöresi ikitelli ve üçtelli bağlama ustalarından önemli bir isim de Erik Dalı Gevrek'tir Türküsü'nün kaynak kişisi Dirmil'li Kadir Türen'dir. Yöre müziğindeki çok sayıda ezgiyi derleme çalışmalarında kaynak kişilik yapmış, ezgilerin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamıştır.

Yukarıdaki isimler dışında Hüseyin Ertuğrul, Necati Arslan, Ramazan Karakaya, Ömer Kanyılmaz, Faik İnce, Şakir Özyurt, Sabri Özdemir ve Hamit Çine Burdur'un yerel üçtelli bağlama ustalarındandır.

Hamit ine yörede üçtelli metod çalışması yapan ilk yerel ustadır. Metod alışmasını Ramazan Güngör'n desteğiyle yapmıştır. Yörede çok sayıda Türk halk müziği derleme çalışması olan Hamit ine'nin ayrıca Avşar Beyleri (Türk Halk Müziği Ustaları) adlı üçtelli bağlama albüm çalışması bulunmaktadır. Albümdeki Türk halk müziği ezgilerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- 1- Avşar Beyleri
- 2- rten Boğazı
- 3- Kadıoğlu Zeybeği
- 4- İki Parmak Zeybeği
- 5- Serenler Zeybeği
- 6- Kaba Ardıç Oyun Havası
- 7- Güllük Dağı
- 8- Dirmil Boğazı
- 9- mlek Kırdıran Boğazı
- 10- Bucak Serenleri Zeybeği
- 11- Kozadıacı Teke Zeybekleri
- 12-Duğduğ Boğazı
- 13- Ağır Zeybek
- 14- Nene Torun Boğazı
- 15- Gurbet Aışı
- 16- Yazın Olsun Gzn Olsun
- 17- Kocaoğlan Zeybeği

18- Hada Boğaz Havası

Hamit Çine metodundaki bazı yöre ezgilerini bu albümde üçtelli bağlamasıyla icra etmiştir. Hamit Çine'nin metod ve albüm çalışmaları, üçtelli bağlama'nın tanınması ve yaygınlaşması konularında destek sağlamıştır.

2.11. İlgili Araştırmalar

(Özdek, 2005)'e ait "Bağlama'nın İlköğretim II.Kademe Sınıflarındaki Müzik Eğitiminde Kullanımına Yönelik Bir Çalışma" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Bağlamanın ilköğretim II.Kademe müzik eğitiminde kullanım durumu ve bu süreçte ortaya çıkabilecek problemler ve çözüm yolları tespit edilmiştir. Konya sınırları içerisinde görev yapan 50 müzik öğretmenine anket uygulanmıştır. Çözömlenen ve yorumlanan anket sonuçları dahilinde İlköğretim II.Kademe öğrencilerinin kullanabileceği bağlamanın fiziksel, teknik ve akort özellikleri, notalama yöntemi, ders süresi ve içeriği ile ilgili öneriler sunulmuştur.

(Parlak, 1998)'e ait "Türkiye'de El İle (Tezenesiz) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri" adlı sanatta yeterlilik doktora tez çalışmasında bağlamanın Anadolu öncesinden günümüze tarihsel gelişimi, el ile çalma tekniklerinin kaynağı ve çalım tekniklerinin gelişimi incelenmiş, kopuzdan günümüz bağlamasına kadar oluşan gelişimler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Yöre müziklerinde el ile çalma tekniğinde kullanılan ifadeler araştırılmış, bu teknikle çalınan sazların yapıları ve düzenleri anlatılarak el ile çalma geleneğinde icra edilen ezgiler incelenmiştir. El ile çalma tekniği ile ortaya çıkan çokseslilik anlatılarak örnek notalarla açıklanmıştır. El ile çalma geleneğinin köklü ustaları hakkında bilgiler verilmiş ve kullandığı teknikler incelenmiştir. El ile çalma tekniğinde Erol Parlak tarafından geliştirilen vuruş şekilleri ve notasyon yazımı anlatılmıştır. Sonuç olarak el ile çalma tekniğinin, bağlamanın zengin ifade gücünü ortaya çıkardığı ve bağlamanın uluslararası düzeyde etkin olmasını sağlayabileceği görüşüne varılmıştır.

(Ayyıldız, 2013)'a ait "Teke Yöresi Yörük Türkmen Müzik Kültüründe Yerel Çok Seslilik Özellikleri" adlı yüksek lisans tezinde Yörük yaşam biçiminin yöre müziğine etkileri araştırılmış ve yöre müziği türleri, ses özellikleri, usulleri

incelenmiştir. Yörük Türkmen Müziği'nin nasıl ve hangi ortamlarda icra edilip öğretildiği ile ilgili veriler sunulmuştur. Yörede el ile çalma tekniği ile icra edilen ezgiler notaya alınmış ve çok seslilik bakımından incelenmiştir. Yöre müziğindeki çok seslilik durumları tespit ve analiz edilmiştir.

(Gök, 2011)'e ait "Teke Yöresi ve Muğla Zeybeklerinin Tür, Ayak, Tavır, Usul ve Söz Yönünden İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde Muğla Yöresi'ne ve Teke Yöresi'ne ait zeybeklerin tavır, ayak söz ve usul özellikleri araştırılmış ve bu özellikler kapsamından yöre zeybeklerinin benzerlikleri ve farklılıkları incelenmiştir. Literatür taraması yapılarak 40 adet Teke Yöresi zeybeği ve 40 adet Muğla Yöresi zeybeği belirlenmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda yöre ezgileri tablolar halinde incelenmiştir.

(Yıldız, Kazan, 2009)'a ait "Teke Yöresi'nin Merkezi Burdur Halk Kültürü ile Müziğinden Esintiler" adlı makale çalışmasında Burdur ilinin kültürel değerleri ve yöre müziğinin genel özellikleri incelemiştir. Yöre müziği biçimleri, halk oyunları ve halkın yaşam biçimi ile ilgili konular ele alınmıştır. Yaşanmış tarihsel olayların yöre müziğine ve halk oyunlarına etkileri ortaya konulmuştur.

(Gerçek, 2015)'e ait "Günümüz Kopuz'undaki Organolojik ve İcrasal Özelliklerin Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında kopuzun tarihsel süreç içerisindeki değişime ve gelişime uğrayan yapısal özellikleri, akort düzenleri ve icra teknikleri incelenmiştir. Orta Asya kopuzu ile günümüz kopuz kökenli çalgıları arasında karşılaştırmalar yapılmış ve tel, sap, gövde, eşik, perde, burgu ve el ile çalma (Şelpe) farklılıklarına dair bulgulara yer verilmiştir. Kopuz kökenli çalgılarda şelpenin gelişimi ile birlikte yeni uygulanabilir el ile çalma teknikleri önerilmiştir.

(Eroğlu, 2011)'e ait "Kopuzdan Altıtelli Kopuza Uzanan Süreçte Fiziksel ve İcra Teknikleri Bakımından Meydana Gelen Değişim ve Gelişmeler" adlı yüksek lisans tez çalışmasında geçmişten günümüze kopuz çeşitleri incelenmiş ve günümüz kopuzları ele alınmıştır. Kopuzların fiziksel yapıları, perde ölçüleri, tel sayıları ve ses düzenleri ile ilgili detaylı incelemeler yapılmıştır. Anadolu'nun farklı yörelerinde

kullanılan kopuzların icra teknikleri ile ilgili veriler paylaşılmış, üçtelli bağlama, dede sazı ve altıtelli kopuzun geçmişte kullanılan kopuzlarla karşılaştırmaları yapılmıştır. Çalışmanın sonunda günümüz kopuzları icrasında kullanılabilecek çok sesli ezgilerden oluşan etüd ve egzersizler önerilmiştir.

(Kızıler, 2007)'e ait "Bağlama'daki Şelpe Tekniği Yeni Uygulamalarının Armonik ve Melodik Yönden Analizi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında şelpe tekniğinin tarihsel süreç içerisinde gelişimi ve değişimi araştırılmıştır. Günümüz tekniği ile geçmişteki uygulanan teknikler karşılaştırılmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren meydana gelen değişimler ve geliştirilen uygulamalar derinlemesine araştırılmış ve notasyon çalışmaları incelenmiştir.

(Erdem, 2018)'e ait "Dirmil Yörük Müzik Kültürü" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Dirmil yerel müziğine ilişkin yapılan çalışmalar ve araştırmalar incelenerek yöre müziğinin ve yöre çalgılarının özellikleri analiz edilmiştir. Yörenin geleneksel çalgıları sipsi, düdük, cura ve üçtelli bağlamaların yapıları, kullanılan düzenleri ve ses özellikleri incelenmiştir. Yöre müziğine katkı sağlayan kaynak kişilerden, sipsi, üçtelli bağlama, cura, kaval icracılarından ve yapım ustalarından elde edilen veriler analiz edilmiştir.

(Demir, 2008)'e ait "Bağlama Düzeninde İcra Edilen Ezgilerde Değişik Çalma Tekniklerinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında bağlama düzeninde icra edilen teknikler dahilinde el ile çalma tekniği incelenmiş, bu teknik ile mızraplı çalım tekniği arasındaki ortak ve farklı özellikler belirtilerek iki teknik de ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Özellikle ülkemiz el ile çalma geleneğinin ustaların ve çalışmaları derinlemesine ele alınarak bu alandaki önemli akademisyen ve sanatçıların teknikleri incelenmiştir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ve araştırma verilerinin toplanmasına ilişkin yöntem ve teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma müzik öğretmeni yetiştiren eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programlarında üçtelli bağlamanın çalgı eğitiminde kullanım durumunun uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kapsamında tarama modeli kullanılmıştır. "Nitel araştırma; nitel veri toplama tekniklerinden olan gözlem, doküman analizi, görüşme yöntemlerinden faydalandığı, doğal ortamda algı ve olayların bütüncül ve gerçekçi şekilde ortaya konmasına yönelik süreç izlenildiği bir araştırma şeklinde tanımlanabilir." (Yıldırım ve Şimşek, 2013:46). Araştırmada veri toplama aracı olarak uzman grubunda bulunan 7 bağlama eğitimcilerine 13 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. "Görüşme en sık kullanılan nitel yöntemdir. İnsanların deneyimlerini, duygularını düşüncelerini ve algılarını ifade etmede kullanılan güçlü bir yöntemdir. Sözlü iletişim kullanılan temel yöntemdir. Veriler iletişim süreci "konuşma" ile toplanmaya çalışılır." (Yıldırım ve Şimşek, 2013:47)

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini üniversitelerimizdeki eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı bölümü bağlama eğitimcileri oluşturmaktadır. Ülkemizdeki bağlama eğitimi veren eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı öğretim elemanlarının tamamına ulaşılması amaçlanmış, tüm eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı bölümleri ile iletişime geçilmiş ve bilgi paylaşımında bulunan üniversitelerin öğretim elemanlarına görüşme formu sunulmuştur. Sunum sonucunda görüşme formunu cevaplayan 7 bağlama eğitimcisi bu araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır.

3.2.1. Uzman bağlama eğitimcilerinin demografik bilgileri

Tablo 1. Bağlama eğitimcilerinin demografik bilgileri gösteren veriler tablosu

Uzman	Cinsiyet	Yaş	Lisans Dönemindeki Bireysel Çalgı	Mezun Olunan Fakülte/Bölüm	Mesleki Deneyim Yılı
U1	Erkek	36-45 arası	Bağlama	Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı / Temel Bilimler (THM Anasanatdalı)	16-20 Yıl
U2	Erkek	36-45 arası	Bağlama	Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	11-15 Yıl
U3	Erkek	36-45 arası	Keman	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	20 Yıl ve üstü
U4	Erkek	46-55 arası	Bağlama	İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Konservatuvarı / Temel Bilimler (THM Anasanat dalı)	20 Yıl ve üstü
U5	Erkek	46-55 arası	Bağlama	Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	20 Yıl ve üstü
U6	Erkek	36-45 arası	Bağlama	Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	11-15 yıl
U7	Erkek	36-45 arası	Bağlama	Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	16-20 yıl

Elde edilen bulgulara göre 7 bağlama eğitimcinin erkek olduğu, bayan eğitimcinin olmadığı görülmektedir. 5 bağlama eğitimcinin 36-45 yaş aralığında, 2 bağlama eğitimcinin 46-55 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 6 bağlama eğitimcinin lisans dönemindeki çalgısı bağlama, 1 bağlama eğitimcinin lisans dönemindeki çalgısı kemandır. 5 bağlama eğitimcinin üniversiteden mezun olduğu bölüm eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü, 2 bağlama eğitimcinin

üniversiteden mezun olduğu bölüm ise Türk müziği konservatuarı temel bilimler Türk halk müziği anasanat dalı bölümüdür. 3 bağlama eğitmeninin mesleki deneyimi 20 yıl ve üstü, 2 bağlama eğitmeninin mesleki deneyimi 16-20 yıl arası, 2 bağlama eğitmeninin mesleki deneyimi ise 11-15 yıl arasında gözlemlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre bağlama eğitmenlerinin tamamının erkek olduğu görülmektedir. Bu durumun Türk halk müziği kültürümüzdeki geleneksel çalgı icracılarının ve özellikle bağlama ile ilgilenenlerin çoğunluğunun erkek olması durumunun akademik alanda görevli bağlama eğitmenlerinin cinsiyet dağılımına yansımından kaynaklandığı söylenebilir.

Elde edilen bulgulara göre bağlama eğitmenlerinin çoğunluğunun 36-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu durumun standart eğitim süresi ile birlikte lisansüstü eğitim süresinin akademisyen olma yaşını etkilemesinden ve belirli yıllarda eğitmen ihtiyacının fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Elde edilen bulgulara göre bağlama eğitmenlerinin lisans dönemlerindeki çalgıların çoğunluğunun bağlama olduğu görülmektedir. Bu durumun bağlama eğitmenlerinin çoğunluğunun lisans dönemlerinden itibaren bağlama üzerinde çalışmalarını sürdürmeyi ve bağlama konusunda uzmanlaşmayı tercih etmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca bağlama eğitmenlerinin bağlama konusunda lisans eğitimlerinden itibaren önemli bilgi birikimine sahip oldukları söylenebilir.

Elde edilen bulgulara göre bağlama eğitmenlerinin çoğunluğunun eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü mezunu olduğu görülmektedir. Bu durumun eğitim fakülteleri müzik bölümü mezunlarının lisans döneminde aldıkları bağlama eğitimiyle oluşan bilgi birikimlerini şu anda uyguladıkları bağlama eğitiminde kullanabilme, geçmişten günümüze değişim ve gelişimleri daha iyi gözlemleyebilme ve böylelikle alanlarında önemli yenilikler meydana getirebilme gibi olumlu etkenler sebebiyle uzmanlık görevlerini eğitim fakülteleri müzik bölümlerinde sürdürmeyi tercih etmelerinden, ayrıca eğitim fakülteleri müzik bölümlerinin öğretim elemanı alımı konusunda; öğretim programını daha iyi tanımları ve lisans dönemlerinden günümüze öğretim programı konusunda tecrübe edinmiş olmalarından dolayı bu

programlardan mezun olan adayları daha çok tercih etmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Elde edilen bulgulara göre bağlama eğitimcilerinin genelinde mesleki deneyim yıllarının 11 yıl ve üstü olması durumunun, üniversitelerimizin bağlama eğitimci ihtiyacının önemli bir oranının belirli yıllarda karşılanmış olmasından ve son 11 yılda eğitim fakülteleri müzik bölümleri sayısına bağlı olarak bağlama eğitimci ihtiyacı sayısının artmamış olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca mevcut dağılıma göre uzmanların bağlama eğitiminde karşılaşılan problemler ile ilgili tecrübeli oldukları, bağlamanın icrası ve geliştirilmesi konularında deneyimli oldukları söylenebilir.

3.3. Araştırma Verilerinin Toplanması

Bu araştırmanın yürütülmesinde öncelikle literatür tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma için, Burdur ilindeki kütüphane ve kültür müdürlükleri gibi basılı kaynakların bulunduğu kurumlara gidilmiş, konuya yönelik kaynaklar için dijital ortam taranmış, üçtelli bağlama, ikitelli bağlama, cura ve bağlama için yapılan makale, bildiri ve lisansüstü çalışmalar incelenmiştir. Daha sonra nitel veri toplama yöntemlerinden olan görüşme yöntemi kullanılarak üniversitelerimiz eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında görevli 7 bağlama eğitimcisine 13 adet açık uçlu soru içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

Patton'a göre görüşme formu birbirine benzer konular yardımıyla farklı kişilerden aynı sonuçların elde edilmesi için oluşturulmaktadır. (Aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2013: 150).

Görüşme formu oluşturulmadan önce konuyla ilgili literatür taranarak olası soruları içeren taslak bir form düzenlenmiştir. Düzenlenen taslak form hakkında uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların değerlendirmeleri ve dönütleri ile gerekli düzeltmeler ve ilaveler yapılarak görüşme formunun son şekli oluşturulmuştur. Görüşme formunda uzmanlara üçtelli bağlamanın yapı ve ses özellikleri ile ilgili ve üçtelli bağlama eğitiminin eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında kullanım durumu ile ilgili sorular sorulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular metinsel şekilde açıklanmış ve yorumlanmıştır.. Demografik bulgular ile ilgili olarak da nitel ve nicel veriler açıklanmış ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu kısmında uzman bağlama eğitimlerine uygulanan 13 adet açık uçlu soru içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen bulgular analiz edilerek yorumlanmıştır. Görüşme formunun 1. ve 2. soruları birinci alt probleme yönelik soruları oluşturmaktadır. Bu sorulardan elde edilen bulgular ve yorumlar birinci alt probleme aittir. Görüşme formunun 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., ve 13. soruları ise ikinci alt probleme yönelik soruları oluşturmaktadır. Bu sorulardan elde edilen bulgular ve yorumlar ikinci alt probleme aittir.

4.1. "Bağlama eğitimlerinin üçtelli bağlamanın yapısı ve ses özellikleri hakkındaki görüşleri nasıldır?" Birinci Alt Problemine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Uzman bağlama eğitimlerine uygulanan görüşme formunun 1. ve 2. sorularından elde edilen bulgular ve yorumlar bu başlık altında değerlendirilmiştir.

4.1.1."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitimlerinin üçtelli bağlama hakkındaki görüşleri nasıldır?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1:*Sadece Burdur Yöresi ile sınırlı tutulamayacak, tüm Teke Yöresinde adını duyduğumuz ve çeşitli icra teknikleri ile çalınan üçtelli çalgısı Yörük müzikal kültürünün en önemli ve karakteristik çalgılarından birisidir. Bu çalgıda uygulanan icra (çalım) teknikleri bağlama ailesinin diğer üyelerinde de uygulanmıştır. Geçmişten günümüze gelen elle çalım tekniğinin icra edildiği bağlama ailesinin en küçük ve özel bir türüdür.*

U2: *Bu çalgının elle çalınan bir çalgı olmasıyla birlikte şelpe olarak bildiğimiz çalım tekniğinin de kaynağını ve temelini oluşturması, üçtelli bağlamanın dikkat çeken yönleridir. Yörede en çok Avşar düzeni olarak bilinen "Re- Sol- La" akort düzeniyle kullanılmasıyla farklı armonik tınları ortaya çıkaran bir çalgıdır.*

Genellikle yöre ezgilerinin, teke havalarının ve boğaz havalarının çalındığı yöreye has bir çalgıdır.

U3: Türk halk müziğinin, Orta Asya'daki köklerini bünyesinde taşıyan bir çalgı olduğunu ve bu sebeple önemli bir çalgı olduğunu düşünüyorum.

U4: Tınısı ve çalımı bakımından etkileyici bir çalgı yaygınlaştırılması gayet güzel olur.

U5: Üç telli cura taşıma kolaylığı olan bir çalgıdır perde sayısı bakımından tampere düzene çok yakın yapıda seslendirmelerde sade ve temiz sesler elde edilen bir çalgı olup icra biçimi özel eğitim gerektirir.

U6: Form olarak küçük, ses yapısı olarak tiz ve güçlü bir ses yapısına sahip geleneksel bir çalgı. Küçük oluşu taşınabilir ve görece rahat çalınmasını, ses yapısının tiz ve güçlü bir yapıya sahip olması ise ilgi uyandırmasını sağlamaktadır. Fakat yapan usta sayısının az olması herkesin istediğinde bu çalgıya ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca perde sistemi incelendiğinde koma perdelerin olmayışı geleneksel makam dizileri içinde yer alan türkülerin seslendirilmesine olanak sağlamamaktadır.

U7: Küçük sevimli bir yerel çalgı olmakla birlikte, önemli temsilcileri de bulunan ve tınısı ve çalım teknikleri sebebiyle zamanla çalındığı yörenin dışında da bilinip tanınmaya başlamış bir çalgıdır.

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlamanın Türk halk müziğinin geleneksel çalgısı olarak önemli ve köklü bir müzik tarihine sahip olduğu, günümüz el ile çalma tekniğinin kaynağı olan bir çalgı olduğu belirtilmektedir. Bu durumun üçtelli bağlamanın yapısının, çalım tekniğinin ve ses özelliklerinin Orta Asya kopuz örneklerini yansıtmışından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca bu düşüncenin oluşmasında, el ile çalma tekniğinin kaynak kişisi olan Ramazan Güngör' ün üstün tekniğinin ve yorumlama gücünün de önemli derecede etkisinin olduğu söylenebilir.

Üçtelli bağlamanın yapı bakımından küçük ve kolay taşınabilir olduğu, tınısı bakımından ince ve güçlü sese sahip olduğu ve bu özelliğiyle ilgi uyandıran bir çalgı

olduğu belirtilmektedir. Üçtelli bağlamanın yapı bakımından küçük ve kolay taşınabilir olması durumunun, konar göçer yaşam tarzının Orta Asya' dan günümüze çalgı yapım boyutlarını etkilemesiyle çalgıların kolay taşınabilir boyutlarda yapımının tercih edilmesinden kaynaklandığı ve ayrıca üçtelli bağlamanın yanı sıra yörük müziği kültüründeki sipsi, çığırtma, cura, ikitelli ve kabak kemane gibi diğer geleneksel çalgıların boyut olarak küçük ve kolay taşınabilir olmasıyla bu düşüncenin desteklendiği söylenebilir. Üçtelli bağlamanın ilgi uyandıran bir çalgı olması durumunun özellikle ezgi icrasında oluşan ince yapıda ve etkileyici olan geleneksel çok seslilikten kaynaklandığı düşünölmektedir.

Üçtelli bağlama yapım ustasının az olduğu belirtilmektedir. Bu durumun çalgıya olan ihtiyacın geçmişten günümüze azalmasından ve eski yapım ustalarının vefat etmesiyle yerlerini alabilecek yeni nesil yapım ustalarının sayıca yetersiz olmasından kaynaklandığı düşünölmektedir. Ayrıca bu durumun çalgının kullanımı ve yapım ustası konuları bakımından yaygınlaşması gerekliliğini de ortaya çıkardığı söylenebilir.

4.1.2."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitimcilerinin; Üçtelli Bağlamanın bir müzik öğretmeninin mesleği sürecinde etkin olarak kullanabileceği bir çalgı olma özelliğini taşıyıp taşımadığı hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

U1: *Açıkçası meslekte ve eğitim alanında bir çalgı olarak bağlama ailesinin bu en küçük üyelerinden biri üzerine spesifik bir düşüncem olmadı ama gerek boyutlarını gerekse elle çalım özellikleri düşünöldüğünde okul öncesi eğitim ve ilköğretim dönemlerinde icrasal olarak (bağlama ailesinin diğer üyelerine nispeten) sağladığı kolaylıklar düşünöldüğünde kullanılabilirdi. Bununla birlikte üzerindeki perde sistemi düşünöldüğünde ve bu perde sisteminin özellikle Teke bölgesinde söylenen müzik türlerine uygun olarak ayarlandığını göz önünde bulundurursak bu perde sistemlerinde bazı ilave perdeler eklenmesi yoluna gidilebilir.*

U2: *Bir müzik öğretmeninin her yörenin müziğine ve çalgılarına hakim olması mesleği süresince halk müziğinin zengin içeriğini materyal olarak kullanabilmesini sağlayacaktır. Bu algı da boyutu ve dikkat çeken tınısı bakımından müzik ğretmenlerinin mesleği süresince kullanabileceği bir çalgı olma özelliğini taşıyor. Perde bakımından ise diğer yöre ezgilerinin de alınabilmesi için ilave perde eklemesi yoluna gidilebilir.*

U3: *Müzik ğretmenlerinin mesleki süreçlerinde kullanabileceğini düşünüyorum. Ancak bu çalgının etkin olarak kullanılabilmesi konusuna temkinli yaklaşıyorum. Çünkü, bu çalgı var olan biçimiyle ele alındığında, bazı perdelerin eksik olduğu görülmektedir.*

U4: *Bağlama ailesinin her biri, ki; bu aileye Burdur'un üçtelli bağlaması da dahildir müzik ğretmenlerinin en temel ihtiyaç duyduğu sazlardan biri olduğunu düşünüyorum.*

U5: *telli özel çalma biçiminin (pençe yani elle) ğrenilmesinden sonra okul müziğinde tekerleme ve ses sınırları belirli bir aralıkta olan (dörtlü beşli) halk ezgilerinde kullanılabilir.*

U6: *telli bağlamanın kesinlikle bir müzik eğitimcisi tarafından meslek hayatı boyunca kullanılabileceği bir çalgı olduğunu düşünüyorum.*

U7: *Müzik ğretmeni mesleği gereği çeşitli algıları kullanabilmelidir. Özellikle bağlama ailesine mensup olan bu çalgının müzik öğretmenleri tarafından kullanılmasının genel müzik eğitiminde öğrenciler açısından dikkat çekici ve motivasyon arttırıcı bir etkisi olacağını düşünüyorum.*

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlamanın müzik ğretmenlerinin mesleği alanında etkin olarak kullanılabileceği bir çalgı olduğu belirtilmektedir. Bu durumun üçtelli bağlamanın motivasyon arttırıcı ve dikkat çekici olması gibi özelliklerinin yanı sıra halk müziği ezgilerinin materyal olarak kullanımını amaçlı icra durumlarında boyut ve perde özellikleriyle alım kolaylığı sağlamasından kaynaklandığı söylenebilir. Ancak telli bağlama ile Türk halk müziği ezgilerimizin bütününün

seslendirilmesi için ilave perdeler eklenmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu durumun üçtelli bağlamanın kendi yöre ezgileri ve boğaz havalarını yansıtan ses özelliklerine sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Birinci alt probleme ait sorulardan elde edilen bulgular ve yorumlar doğrultusunda genel olarak üçtelli bağlamanın ses özellikleri ve yapı özellikleri bakımından müzik öğretmenlerinin mesleki alanda kullanımına uygun bir çalgı olduğu ve bu alanda materyal ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir çalgı olduğu görülmektedir.

4.2. "Bağlama öğretmenlerinin eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programlarında üçtelli bağlama eğitiminin yer alması hakkındaki görüşleri nasıldır?" İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

Görüşme formunun 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. ve 13. sorularından elde edilen bulgular ve yorumlar bu başlık altında değerlendirilmiştir.

4.2.1."Üniversitelerimizde görevli bağlama öğretmenlerinin; Üçtelli bağlamanın Türk halk müziği bağlama ailesine ait bir çalgı olması ile birlikte bir müzik öğretmenin ulkemizin her yöresinde görev yapabilme durumunun bulunması düşünüldüğünde üçtelli bağlama eğitiminin öğretim programınızda yer almasının müzik öğretmenleri donanımlarına ve genel müzik eğitimine katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: *Hiç şüphesiz sadece üçtelli değil, diğer halk çalgılarının da (bağlama ailesi,kaval,bendir,kemane,mey,vb.) müzik derslerinde kullanılması halk kültürümüzün en önemli yaratılarından biri olan halk müziğimizin benimsenmesi, yaşatılması ve kuşaklar arası aktarımı konusunda önemli etkileri ve katkıları olur düşüncesindeyim. Bu söylemlerime ek olarak sosyal bir aktivite olarak ta bireyin kişisel gelişimine katkıları (zihinsel gelişim, arkadaşları ile ilişki kurabilme becerileri, özgüven, topluluk önünde performans ve sunum becerileri gibi) göz ardı edilemeyecek seviyede önem teşkil etmektedir.*

U2: Üçtelli bağlama ve diğer geleneksel halk çalgılarımızın öğretim programımızda bulunması ile birlikte göreve başlayan müzik öğretmenleri eğitim-öğretim ilke ve yöntemlerindeki yakından uzağa ilkesi dikkate alınarak yöre müziklerini materyal olarak kullanabileceklerdir. Bununla birlikte müzik öğretmenlerinin Anadolu'nun tınlarını yansıtan bir çalgı icra edebilmeleri ve elle çalma tekniğine hakim olmaları donanımlarına sağlanacak katkılardır. Üçtelli bağlama ile okul şarkılarına eşlik edilerek ve öğrencilere bu çalgı müzik eğitiminin ilk kademelerinden başlanılarak öğretilerek genel müzik eğitimine katkı sağlanabilir.

U3: Bu çalgının eğitiminin öğretim programında yer almasının müzik öğretmenlerin donanımlarına ve genel müzik eğitimine (özellikle bir halk çalgısı olması sebebiyle halk müziği alanında) mutlaka katkısı olacağını, ayrıca, boyut olarak küçük olmasının ders esnasında pratik bir şekilde kullanılmasına olanak sağlayacağını ve bu özelliği dolayısıyla tercih edilebileceğini düşünüyorum. Küçük boyutlu çalgıların derslerde tercih edilmesine örnek olarak, günümüzde müzik öğretmenleri tarafından yaygın olarak tercih edilen ukulele çalgısını gösterebiliriz.

U4: Şu an ki mevcut müfredatta üçtelli bağlama ile ilgili bir madde bulunmamaktadır. Fakat bağlama eğitiminin genel müfredatı içerisinde yerini alabilir. Genelde biz bağlama ve ailesinin eğitimi ve öğretmenin temel sazi olabilmesi konusunu daha öncelikli olarak düşündük.

U5: Temel metodoloji sorunlarının çözülmesinden sonra öğretim programında yer alması uygun olur.

U6: Kesinlikle çok büyük katkıları olacaktır. Hâlihazırda öğretim programımızda bağlama eğitimi 1 ve bağlama eğitimi 2 dersleri bulunmaktadır. Bu dersler kapsamında üçtelli bağlama öğretimi yapılabilir fakat öğrencilerin bu çalgıya ulaşması ve maddi imkanları göz önünde bulundurulduğunda ne ölçüde gerçekçi olacağı düşünülmelidir.

U7: Müzik öğretmenlerini yetiştiren programlarda belirli oranlarda halk müziği ve bağlama ile ilgili dersler yer almaktadır. Yerel bazlı spesifik birçok çalgıya ayrı ayrı değinmek mümkün olamayabilir. Üçtelli' nin müzik öğretmeni adaylarına

tanıtılması ve aldıkları temel bağlama eğitimi ile bu çalgıdan da faydalanma yollarının açılmasının yanında bireysel çalgısı bağlama olanların bu çalgıyı mesleklerine daha verimli ve iyi kullanmaları gerektiği düşünülebilir. Ancak çalgı bağlama çalımında kullanılan tekniklerden çok bağımsız çalım tekniklerine sahip değildir. Düzen, tavır çeşitliliği ile birlikte tezeneli ve tezenesiz çalım tekniklerinin üçtelli kullanılması bireysel çalgısı bağlama olan müzik öğretmeni adayları için çok zor olmasa gerek.

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlama eğitimi verilmesi durumunda müzik öğretmeni adaylarının bu çalgının çalım tekniğini kolaylıkla kavrayabileceği ve böylelikle mesleki alanlarında üçtelli bağlama ile pratik bir şekilde yöresel ezgilerden faydalanabilecekleri belirtilmektedir. Bu durumun üçtelli bağlamanın yapısı itibariyle kolay taşınabilir olmasından, perde aralıklarının geniş olmasıyla çalım konusunda hakimiyet kolaylığı sağlamasından ve tel sayısının az olmasıyla hızlı akort yapabilme imkanı sağlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca üçtelli bağlamanın maddi değerinin yüksek olması durumunun çalgıya ulaşılabilmesini zorlaştırdığı belirtilmektedir. Bu durumun üçtelli bağlamanın yapım ustasının az olmasından ve özel yapım gerektirmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

4.2.2."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitmenlerinin; Üçtelli bağlamanın sempatik yapıya ve ilgi uyandıran tınıya sahip olmasının öğrenci-öğretmen iletişimine etkileri hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

U1: *Genel olarak düşündüğümüzde halk çalgılarının adeta minyatürü olarak düşünebileceğimiz ve halk dilinde "küçük" anlamında kullanılan "cura" kelimesi ile bu küçüklüğü pekiştirilen çalgılar ebat olarak sempatik boyutlarda çalgılardır. Özellikle 6-10 yaş arası çocuklarda bu çalgılar, hem oyuncak hem de enstrüman olarak görülebileceğinden dersin adeta "oyun oynarcasına" işlenmesi ve çocukların eğlence anlayışlarına hitap edebilmesi ve de doğal olarak öğretmen-öğrenci arasında etkili bir iletişimin kurulabilmesi açısından olumlu etkileri olabilir kanısındayım.*

U2: Üçtelli bağlama boyut olarak curaya yakın olduğu için küçük yaş grubundaki öğrencilerin dikkatini çeken bir çalgı olabilme özelliğine sahiptir. Öğrencinin üçtelli bağlamanın görünüşünü ve tınısını beğenerek, bu çalgıyı ilgi ile dinlemesi öğrenci öğretmen arasındaki iletişimi güçlendirir. Öğrencinin müzik derslerinde kendini ifade edebilme yeteneği gelişme gösterebilir.

U3: Bu çalgının yukarıda sayılan özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin ilgisini çekeceğini, özellikle farklı müzik türlerinin seslendirilmesinin onların hem derse hem de öğretmene karşı olumlu bir tutum geliştirebileceğini düşünüyorum.

U4: Bir sazın sempatik ve etkileyici tınlarının olması elbette sempatican ve meraklılarının artması ilgi alanının yoğunlaşması sebebidir. Bağlama eğitimcileri olarak çok eskilerden bu güne hep bunu bağlama ve ailesi konusunda anlatmaya çalıştık en son 2020 Eğitim Fakültesi Güzel sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi A.B.D. olan yapılanma ile bağlama sazımız biraz daha öne çıkartılmıştır. Bu güne kadar üçtelli Burdur Yöresi'nde kalıp ülke genelinde yaygınlaşmamış olması nedeni ile biz bağlama öğretmenleri bu konuda bağlama ailesinin bir ya da birkaç ferdinden ziyade bütün bağlama ailesinin bu konuda ki işe yararlılığını faydasını kullanılabildiğini dillendirdik. Bu da bence doğru bir yaklaşım sonuçta bunların tamamı Bağlama ailesini oluşturmaktadır.

U5: Bu yönüyle müzik eğitimi dersinde dikkat ve ilgi çekerek güdüleyici olabileceğini düşünüyorum.

U6: Her enstrüman şüphesiz ki öğrenci öğretmen iletişimine katkı sağlamaktadır. Üçtelli bağlama düşünüldüğünde boyutunun küçük ve tiz karakterli bir enstrüman oluşu ayrıca öğrencilerin ilgisini çekebilir.

U7: Özellikle ortaokul çağındaki çocuklarda olmak üzere olumlu etkileri olacağını düşünüyorum. Algısal olarak küçük çalgılar ilgi çekicidir. Örneğin ukulele son zamanlarda bu sevimli yapısının da etkisiyle yaygınlık kazanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, üçtelli bağlamanın küçük yapısının ve tiz karakterli tınısının küçük yaş grubu öğrencilerin dikkatini canlı tutabileceği ve böylece öğrenci-öğretmen arasındaki iletişimin güçlenebileceği, öğrencilerin müzik dersine ve öğretmene karşı olumlu tutumlar geliştirebileceği ve kendini daha iyi ifade edebileceği belirtilmektedir. Bu durumun üçtelli bağlamanın icrasında oluşan çok sesli tınların yanı sıra öğrencilere olağan çalgıların dışında pek karşılaşmadıkları geleneksel farklı bir çalgı ile eşlik edilmesinden, bu çalgı ile kulaklarının aşıkardığı kendi yakın çevrelerine ait yöre ezgilerinin icra edilmesinden ve böylelikle öğrencilerin kültürel özelliklerine değerd verildiğinin belirtilmesinden meydana gelebileceği düşünülebilir.

4.2.3."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitimcilerinin; öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitimi verilmesinin, bu çalgının yaygınlaşması ve gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önemi hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: *Bu konudaki görüşlerimi daha önceki sorularda da belirtmiştim. Ama bunlara ek olarak özellikle bölge konservatuarlarında, çeşitli müzik okullarında buldukları yörenin müzikal kültürünün yaşatılması ve aktarılması anlamında özel olarak ders içerikleri üretilebilir ve bunlar ders müfredatlarına eklenebilir.*

U2: *Üçtelli bağlama günümüzde kullandığımız bağlama ailesi içerisinde tarihsel olarak kökleri geçmişe uzanan daha köklü bir çalgıdır. Geçmişten gelen bağlarımızı içerisinde taşıyan önemli bir mirastır. Bu çalgının eğitiminin verilmesiyle birlikte icracı sayısı artarak yaygınlaşması sağlanacaktır. Müzik öğretmenlerinin bu çalgıyı icra etmesiyle birlikte bu çalgı daha çok kişiye ulaşabilecektir. Bu durumda hem bu çalgının hem de elle çalma tekniğinin gelecek kuşaklara aktarımı sağlanabilecektir.*

U3: *Yukarıda yer alan sorulara vermiş olduğum yanıtlarda da görülebileceği gibi, bu çalgının Türk Halk Müziği kültürü için önemli olduğunu, eğitiminin verilerek, yaygınlaşması ve gelecek kuşaklara aktarılması fikrini destekliyorum.*

U4: *Dediğim gibi ben ve bir çok arkadaşım Genel bağlama eğitimi konusunda hassasiyet besliyoruz.*

U5: *Bağlama eğitiminin çoğunlukla usta çırak ilişkisi ile devam etmekte olduğunu düşünürsek önce söylemiş olduğum gibi metodlu öğretim biçimine geçilerek bunda alt yapısının ivedilikle hazırlanması ile ilgili çalışmaların yapılması gerekmektedir bunlar yapılırsa usta çırak ilişkisi ile öğretiminde devamı sağlanmış olur ve gelecek kuşaklara aktarımı sağlanır.*

U6: *Üçtelli bağlama eğitiminin ayrı bir ders olarak öğretim programlarına koyulması, çalgının yaygınlaşmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına çok büyük bir katkı sağlayacaktır.*

U7: *Müzik öğretmeni adaylarına üçtelli ile ilgili zorunlu bir dersin programın haftalık ders saati yükü düşünülduğünde gerçekçi olmayacağı kanaatindeyim. Seçmeli dersler için değerlendirilmesi daha doğru olacaktır.*

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlamanın programlarda yer almasının bu çalgının yaygınlaşmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağlayacağı belirtilmektedir. Bu durumun üçtelli bağlama eğitiminin kısıtlı usta çırak ilişkisi içerisinde verilmesinin yanı sıra daha profesyonel metodlu bir eğitime geçilmesinden kaynaklanacağı düşünülmektedir. Ayrıca mevcut programda seçmeli dersler içerisinde değerlendirilmesinin daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun program müfredatının süre ve içerik bakımından yoğun bir yapıya sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.2.4."Üniversitelerimizde görevli bağlama öğretmenlerinin; öğretim programlarında üçtelli bağlama nasıl değerlendirilmeli, eğitimi hangi dönemden başlamalı ve kaç dönem devam etmeli konuları hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgu Ve Yorumlar

U1: *Bir önceki sorularda da sanırım bu konuya değinmiştim. Bu söylemlerime ilave olarak bağlama icra teknikleri içerisinde elle çalım yöntemleri olan, şelpe, pençe,süpürme gibi tekniklerin uygulandığı çalgılarla birlikte 2.sınıftan*

itibaren 1 ya da 2 dönem olmak kaydıyla konservatuarlar ve çeşitli müzik okullarında müfredata dahil edilmelidir diyebilirim.

U2: Mevcut bağlama ders saatlerinin az olması bu çalgının eğitiminin bağlama dersi içerisinde verilmesini zorlaştıracaktır. Bu nedenle bağlama dersinden ayrı olarak elle çalma tekniği adı altında verilebilir. Temel bağlama eğitimi verildikten sonra 2. Sınıftan itibaren 2 dönem verilebilir.

U3: Hali hazırda bu konuyla ilgili olgunlaşmış bir fikrimin olmadığını söylemek isterim.

U4: Üçtelli bağlama eğitimi bağlama çalgı dersi içerisinde ikinci sınıftan itibaren iki dönem verilebilir.

U5: Öğretim programı içerisinde kesin olmamakla birlikte uygulamalardan sonra kesinlik kazanır dört yıllık bağlama eğitimi süresinde iki dönem yani bir yıl diyebiliriz.

U6: 4. sınıf güz döneminde üçtelli bağlama eğitimi verilmesinin yeterli olacağını düşünmekteyim.

U7: Üçtelli için bütün müzik öğretmeni adaylarına zorunlu olmasa bile isteyenlerin seçebileceği bir ders olması düşünülebilir. Bireysel çalgısı bağlama olanlar için de ayrıca üçtelli ile ilgili seçmeli dersler olabilir. Dersin toplu ya da bireysel yürütülmesine bağlı olarak değişmekle birlikte 2 yarıyıl hafta birer saat seçmeli üçtelli planlanabilir.

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlama eğitiminin eğitim fakülteleri müzik eğitimi programı içerisinde yer almasının doğru bulunduğu anlaşılmaktadır. Üçtelli bağlama eğitiminin genel olarak 2.sınıftan itibaren seçmeli ders olarak,iki dönem olmak üzere haftada birer saat verilebileceği düşünülmektedir. Üçtelli bağlama eğitiminin 2.sınıfta başlatılması durumunun öğrencilerin temel bağlama eğitimi ile ilgili 1.sınıf kazanımlarının değerlendirilmesi ve buna göre hazır bulunuşluk seviyelerinin belirlenmesi amacından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca belirtilen üçtelli bağlama eğitimi dönem ve saat kriterlerini mevcut bireysel çalgı bağlama ders

saatinin az olması durumunun etkilediği belirtilmektedir. Bu sebeple mevcut bağlama ders saatinin arttırılması gerekliliğinin olduğu görülmektedir.

4.2.5."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitmenlerinin; öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitimi verilmesinin el ile çalma geleneğinin aktarılmasına, geliştirilmesine ve bağlama öğrencilerinin kazanımlarına yönelik katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: *İcra tekniklerinin çeşitliliği sadece halk kültürünün öğrenilmesi ve aktarılmasından ziyade olarak müzikal ifade araçları olarak ta icraya ayrı ayrı zenginlikler katmaktadır. El ile çalma tekniklerinin tümünü de bu araçların içerisinde değerlendirmek gerekir. Bu anlamda bu çalım/icra tekniklerini başarıyla uygulayan usta icracılar önemli birer örnek teşkil etmektedirler.*

U2: *Üçtelli bağlama eğitiminin verilmesi bağlama öğrencilerinin tezeneli çalma tekniğinden farklı olarak elle çalma tekniğine sahip olmasını sağlayacaktır. Şelpe olarak adlandırılan elle çalma tekniğinde geleneksel literatürden evrensel literatüre uzanabilecek bir zemin hazırlama imkanı oluşturacaktır. Bu durumda elle çalma geleneği de öğrenciler arasında yaygınlaşarak aktarılmış olacaktır.*

U3: *Öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitimi verilmesinin el ile çalma geleneğinin aktarılmasına, geliştirilmesine mutlaka katkısı olacağına inanıyorum. Çalgının boyut olarak küçük olmasının, bağlama öğrencilerinin el ile çalma geleneğine daha kolay adapte olmalarını sağlayacağını ve bu kazanımları kısa sap bağlama olarak adlandırılan ve bağlama düzeniyle çalınan sazlara da yine kolayca aktarabileceklerini düşünüyorum.*

U4: *Bilindiği üzere el ile çalma tekniği bağlama icrasında günden güne çoğalmaktadır. Bu teknik adeta piyano ya kafa tutar bir hal alabilir çünkü neredeyse aynı görevi üstleniyor. Bağlama kopuz dombıra sazımızın diğer sazlardan üstün özelliklerinden birisi de tezeneli telli sazlar arasında 10 parmağın 10 nu ile çalınabilen tek saz olmasıdır. El ile ya da şelpe tekniğinin gelişmesi yaygınlaşması bu açıdan çok güzel olur.*

U5: *El ile çalma şelpe çalışmalarının bir parçası olarak farklı yapıda bir çalgının kazanımı olur.*

U6: *Üçtelli bağlama geleneğinde el ile çalma tekniği kullanılan bir çalgı olması durumuyla bu çalgının eğitiminde el ile çalma tekniğinin öğretilmesi gelecek kuşaklara bu tekniğin aktarılması açısından önemli olabilir.*

U7: *El ile çalma geleneği bağlamada eski ve köklü bir gelenektir. Mızraplı çalma geleneğinin yerleşmesi ile birlikte kısmen unutulmaya yüz tutsa da doksanlı yıllarla birlikte başlayan süreç bugün çalım teknikleri ve çökseslilik imkânları bakımından inanılmaz ufuklar açmıştır. Bu tekniğin tanıtılması çerçevesinde üçtelli önemli bir çalgıdır. Çalgının eğitimi ve kullanılması el ile çalma geleneği açısından da olumlu etkiler ve katkılar oluşturacaktır.*

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlama eğitiminin verilmesi durumunda, eski ve köklü bir gelenek olan, kopuz ve dombıra gibi çalgılarımızın tekniğini yansıtan el ile çalma tekniğinin yaygınlaşması ve gelecek kuşaklara aktarılması konularına destek sağlanacağı ve bu alanda üçtelli bağlamanın önemli bir çalgı olduğu belirtilmektedir. Bu durumun üçtelli bağlamanın el ile çalma tekniğinin Anadolu'daki ilk kaynağı olmasından ve yapısının küçük olması sebebiyle el ile çalma tekniğinin daha kolay uygulanabilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca belirtilen doksanlı yıllarda başlayan el ile çalma tekniği çalışmaları sürecinde üst seviyede çalım teknikleri ve çökseslilik imkanları geliştirilmiştir. Bu durumun özellikle Erol Parlak, Erdal Erzincan ve Arif Sağ gibi önemli sanatçılarımızın metodolojik ve senfonik çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

4.2.6."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitimcilerinin; öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitiminin verilmesi durumunda kullanılacak üçtelli bağlama düzeni hakkındaki ve bu düzende icra edilmesiyle oluşacak çok sesli tınların öğrencilerin müziksel işitme ve armoni bilgisi kazanımlarına katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: *Bu konuda milli eğitim ve yüksek öğretim kurumlarında uygulanması gereken farklı yöntemler ve müfredat olması gerektiği kanısındayım. Yüksek öğretimin ilgili kurumlarında ana dal bağlama programlarında diğer tavlara ayrılan sürelerle eşdeğer bir ders süresi belirlenerek mümkün merteye üç telli çalım tekniğinin ve düzenlerin öğretimi sağlanabilir. (Daha öncesinde bu çalım tekniği ve ilgili düzenlerle ilgili yaygın bir eğitim anlayışı olmadığını kabul edersek bunun için öncelikle ilgili öğretim elemanlarının gerekli ön çalışmayı ve oryantasyonu yapması gereklidir.)*

Milli eğitimde de basite ve belli bir sabite indirgenmiş çalım ve düzen ile uygulanabilir seviyede bir metod oluşturularak öğretimi ve bu sayede ilgili olanların bağlama ailesinin diğer üyelerinin de icrasına yönelik uzmanlaşmasının önü açılabilir.

U2: *Üçtelli bağlama eğitiminde genel olarak "Re- Sol- La" akort düzeni kullanılabilir. Üçtelli bağlama icrasında oluşan çok sesli tınlar öğrencilerin aralık ve akor duymalarında gelişim göstermelerini sağlayacaktır.*

U3: *Katkısı olacağını düşünüyorum.*

U4: *Bu konu da bütün bağlama ailesi akort ve tınları aynı öneme sahiptir diye düşünüyorum.*

U5: *Bu konuda büyük katkılar sağlayacağını düşünüyorum tınısı sebebi ile doğal olarak bu sürece katkı sağlayacaktır.*

U6: *Şüphesiz ki öğrenciler açısından büyük bir kazanım olacaktır.*

U7: Üçtelli ile söz konusu olacak çok sesli çalma ve duyma etkinlikleri bu kapsamda çeşitli kuramsal ve uygulamalı derslerdeki bilgileri kullanabilmenin yolunu açabileceği gibi tersi yönde de o derslere olumlu etkiler oluşturabilir. Çalıp söyleme geleneğimiz, dersin kapsam ve süresi programın bütünlüğü içinde düşünüldüğünde bağlama düzeni'nin doğru olacağı kanaatindeyim.

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlama eğitiminin bağlama düzeni ile verilmesinin doğru olacağı ve bununla birlikte armoni duyum becerilerine katkı sağlanacağı belirtilmektedir. Bu durumun Türk halk müziği geleneksel çalma ve söyleme kültürümüzde bağlama düzeninin yaygın olmasından, üçtelli bağlamanın yörede genellikle bağlama düzeninde kullanılıyor olmasından ve yöre ezgilerinin çok sesli ifade ve yorumunun en iyi bağlama düzeninde yansıtılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Üçtelli bağlama eğitiminin müziksel işitme, armoni gibi derslere olumlu etkilerinin olacağı belirtilmektedir. Bu durum öğrencilerin üçtelli bağlama çalmasıyla müzik eğitimlerinde daha fazla çok sesli tınılarla aşık olacağından meydana gelebileceği düşünülmektedir.

4.2.7."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitimcilerinin; öğretim programlarında elle çalma tekniği eğitiminde kullanılacak eğitim-öğretim materyalleri ve bu materyallerin yeterlilikleri hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: Öğretim programlarında yaygın bir üç telli ve elle çalım tekniği müfredatı veya metodu olmadığı kanısındayım. Bu nedenle bir önceki soruya verdiğim cevapta bu eksikliğin giderilmesi gerekliliğini belirttim.

U2: Elle çalma eğitiminde kullanılacak materyaller sayı bakımından kısıtlıdır. Elle çalma eğitiminde Erol PARLAK ve Erdal ERZİNCAN'ın metodları değerlendirilmelidir. Bu materyaller içerik bakımından oldukça faydalı ve yeterlidir.

U3: Bildiğim kadarıyla bu alanda Hamit Çine'nin yazdığı metod dışında bir kaynak kitap yok. O kitabın da bu çalgının akademik olarak eğitiminin verilmesinde yeterli bir kaynak olabileceğini düşünmüyorum. Kullanılan sembollerin kişisel

olması, nota yazımlarının hatalarla dolu olması, en önemlisi de bir sistematik içerisinde yazılmamış olması bu düşüncenin nedenlerini oluşturmaktadır.

U4: Bildiğim kadarı ile kısıtlı. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde tez ve yayın sayıları önemli olan ve önemli kılan derim.

U5: Genel olarak bildiğimiz üzere Türk Müziği çalgılarının hiçbirinin batı müziği çalgılarında kullanılan yapıda öğretim metodları yoktur. Örnek olarak batı müziği çalgılarında birbirini destekleyen etüdler bağımsız çalışma ezgileri vardır hiçbir metodlarında konçerto sonat vb eserler kullanılmazken bizim bağlama eğitimi adı altında metod olarak yazılan kaynaklarda Türküler kullanılmaktadır önceki maddelerde belirttiğim gibi öncelikle bu metod sorununun çözüme kavuşturulması gerekir aynı durum üç telli için de geçerlidir hazırlanan metodlarda kullanılan işaret ve terimlerin hepsinin bir sayfada değil konuların dağılımına göre yeri geldiğinde verilmesi gerekir.

U6: Elle çalma tekniği eğitiminde kullanılabilecek eğitim-öğretim materyalleri incelendiğinde iki adet (Arif Sağ- Erdal Erzincan Bağlama Metodu ve Erol PARLAK Şelpe Tekniği) öğretim kitabı karşımıza çıkmaktadır. İki kaynağında bu tekniğin öğretilmesi için yeterli kaynaklar olduğu kanaatindeyim.

U7: El ile çalma tekniğine dönük çeşitli eğitim-öğretim materyalleri mevcuttur. Erol Parlak, Erdal Erzincan, Arif Sağ gibi sanatçı ve akademisyenlerin yayınları yanında çeşitli lisansüstü tezler, makaleler ve GSL Bağlama eğitimi için daha önce kullanılan ders kitapları bunlara örnek verilebilir. Ayrıca bunların bir kısmında görsel, görsel-işitsel eklentiler de mevcuttur. Tüm bunların yanında teknoloji çağında internet üzerinden birçok eğitim videosuna ulaşabilmek mümkündür.

Elde edilen bulgulara göre sadece üçtelli bağlamaya özgü Hamit Çine'nin bir metodu olduğu, bu metodun pek tanınmadığı ve bu metodun yeterli olmayacağı, genel olarak üçtelli bağlama eğitiminde el ile çalma tekniği ile ilgili Arif Sağ, Erdal Erzincan, Erol Parlak gibi sanatçı ve akademisyenlerin metodlarının ve yayınlarının kullanılabileceği belirtilmektedir. Bu durumun Çine'ye ait metodun eski bir metod

olmasından ve metodun yaygınlaşma durumunun yetersiz olmasından kaynaklandığı ayrıca Türk halk müziği alanında önemli isimler olan Arif Sağ, Erdal Erzincan, Erol Parlak gibi sanatçılarımızın el ile çalma tekniği ile ilgili yaptıkları akademik, metodolojik ve senfonik çalışmalarla bu tekniği geleneksellikten evrenselliğe taşımış olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

4.2.8."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitimcilerinin; el ile çalma tekniğinde faydalanılan temel transkripsiyon işaretlerinin öğrencilerin müziksel okuma kazanımlarına yönelik etkileri hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: *El ile çalım tekniği metodlarında kullanılan transkripsiyon işaretlerini esas alıyorsak eğer, açıklayıcı işaretler ve ifadeler (başlangıçta görsel ve işitsel kaynakların yol göstericiliğinde olmak kaydı ile) önemli kılavuzlardır. Bu nedenle bu tarz işaretler ve ifadeler bireyin bir metod üzerinden kendi kendine öğrenebilme gerçekleştirilmesi adına önem teşkil eder. Bunun yanında yine de bir "rol-model" önderliğinde bu çalışmaların yapılması müzikal dokunun ortaya çıkmasında (tavır, üslup vb.) en az bu metod ve işaretler kadar önem teşkil eder.*

U2: *Transkripsiyon işaretleri öğrencilerin elle çalma ile ilgili notasyonları bireysel olarak çözümleyebilmelerine katkı sağlayacaktır. Ayrıca müziksel okuma kazanımlarında yeni kavram ve beceriler elde edeceklerdir.*

U3: *Yeni bir notasyon çözümleme bilgisi kazanımı sağlanacaktır.*

U4: *Bu konu da genel bağlama eğitimi sorunlu ne yazık ki. Bir çok bağlama metodu keman vb eğitim metodları sembol ve işaretleri kullanılarak yazılmış. Oku icat eden biz Türkler yön ve işaret anlamında ezelden beri ok işareti kullandık ama Tezene yönlerini ok işareti ile değil başka sazların yay çekme vb ifadeleri olan sembolleri yeğler olduk ne yazık ki.*

U5: *Bu alanda etkili olabileceğini düşünürüm. Yeni bir notasyon yazımı öğrenimi kazanımlara eklenerek katkı sağlanacaktır.*

U6: Öncelikle öğrenciler için karmaşık gelebilir fakat zamanla müziksel okuma ve anlama hızlarının artacağını düşünüyorum.

U7: El ile çalma tekniğinde kullanılan notasyonda ve transkripsiyon işaretlerinde yaygın bağlama notasyonunda kullanılanlara göre oldukça farklı sembol ve işaretler yer almaktadır. Ancak bu konuda da henüz kesinleşmiş bir standart bulunmamaktadır. Müziksel okuma kazanımlarından öte notayı yeni bir transkripsiyonla okuma ve uygulama becerisi açısından katkıları olabilir. Ama dediğim gibi bir standart olduğunu söylemek zor.

Elde edilen bulgulara göre el ile çalma tekniğinde kullanılan transkripsiyon işaretlerinin öğrenimi ile öğrencilerin yeni bir notasyon çözümüleme becerisi kazanabileceği, müzikal okuma ve anlama becerilerinin hızlanabileceği, bireyin metodlar üzerinden kendi kendine öğrenebilme imkanı sağlayabileceği belirtilmektedir. Bu durumun deşifresi zor olan bu sembol ve şekillerin çözümlenmesinin diğer ezgi notasyonlarının daha kolay ve hızlı algılanmasını sağlayabileceğinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca bu işaretler konusunda henüz kesinleşmiş bir standart durumun bulunmadığı belirtilmektedir. Bu durumda ortak standartları yakalamaya yönelik akademik çalışmalar yapılması gerekliliğinin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

4.2.9."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitimcilerinin; öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitiminin verilmesi durumunda bu çalgının programlardaki birlikte çalma ile ilgili ders, konser vb. faaliyetlere katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: Bu tür cura diye adlandırdığımız küçük ya da genellikle ana çalgısının 1 oktav tiz sesine sahip çalgılar sahip oldukları "parlak" olarak nitelendirilen yüksek frekanslı seslere ve tınlara sahip oldukları düşünüldüğünde çalgısal sınıflandırma jargonunda "renk sazlar" olarak nitelendirilirler. Doğal olarak ta aynı zamanda solo karakterlidirler.Bu nedenle eserler icra edilirken sahip oldukları tınlar ve çalım teknikleri açısından buldukları orkestraya ve dolayısıyla icra edilen müziğe önemli

katkılar sunarlar. İşte bu bağlamda üçtelli cura Ege yöresi ve Teke bölgesi başta olmak üzere icrasal ve tını olarak yakıştığı her yöre ezgisine eşlik edebilir bir renk katabilir.

U2: Önceki sorularda da değindiğimiz gibi geleneksel farklı armonik tınılar elde edilerek birlikte çalma ile ilgili ders, konser vb. faaliyetlerde yeni tınıların ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

U3: Bu tarz faaliyetlerde bir renk saz olarak katkı sağlayabileceğini düşünüyorum.

U4: Farklı bir renk katar kanaatimce çeşitlilik sağlayacaktır.

U5: Renk sazları sınıfında yeni bir tını sağlayarak büyük katkıları olacağını düşünüyorum.

U6: Elbette üçtelli bağlama bir renk sazı olması durumuyla konserlerde ve dinletilerde sıklıkla kullanılabilir.

U7: Müzik öğretmeni yetiştiren programlarda üçtelinin başlı başına bir çalgı olarak öğretilmesi ile ilgili görüşlerimi önceki sorularda açıklamıştım. Üçtelli bu kapsamda çalgı topluluğu içinde bir renk olarak hem ders içi hem de ders dışı etkinliklerde kullanılabilir.

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlamanın bir renk sazı olarak konser ve dinleti gibi faaliyetlerde kullanılacağı, elle çalma tekniği ile ortaya çıkan tiz karakterli armonik tınısıyla, birlikte çalma ile ilgili ders, konser vb. çalışmalara ayrı bir renk katarak destek olacağı belirtilmektedir. Bu durumun birlikte çalma faaliyetlerinde olağan çalgıların dışında ilgi çekici ve geleneksel çok sesliliği bünyesinde barındıran farklı bir çalgının kullanılmasından ve böylelikle toplu icra alanında bir yenilik, gelişim ve değişim sağlanmasından meydana gelebileceği söylenebilir.

4.2.10."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitimcilerinin; geleneksel halk çalgılarımızdan önemli bir miras olan ve icracı sayısı giderek azalan üçtelli bağlamanın öğretim programında eğitiminin verilmesi durumunda mahalli usta icracıların ses ve video kayıtlarının değerlendirilmesi hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: *Sadece üçtelli değil her çalgının köklerine ve ve geleneksel icra şekillerinden yola çıkarak profesyonel ve akademik bir çalışma programı başlatmak gerekliliği düşünüldüğünde ilk "rol-model"lerimizin onlar olduğunu görürüz. Bunun gerekliliğinin ve öneminin farkında olduğumuz günümüzde zaten bu anlamda sayısız alan-saha çalışması, derlemeler, görsel ve duysal arşivler çeşitli kurum kuruluş ve kişilerce kayıt altına alınmaktadır.*

U2: *Geleneksel bir çalgı olduğu için ilk başvurulacak kaynaklar mahalli usta icracıların kaynakları olmalıdır. İlerde oluşturulabilecek üçtelli bağlama eğitim materyallerine de bu kaynaklar değerlendirilerek çalışmalar yapılmalıdır.*

U3: *Emre Dayıoğlu'nun hali hazırda bu alanda çok önemli derleme çalışmaları yürüttüğünü biliyor ve takip etmeye çalışıyorum. Bu gibi kayıtların bu çalgının eğitiminde önemli birer kaynak oluşturacağını düşünüyorum.*

U4: *Kimse kusuruma bakmasın şimdiki gençlik kafe bar vb eğlence yerlerinde sanatını sürdürmeyi yeğliyor. Bana göre TRT icracıları dahi icra edeceği bir eseri ilk ustasından bir dinleme gereği dahi duymuyor. Bilakis ben mahallileri dinlemeden doyamaz oldum. Usta mahalli sanatçıların kayıtları hayati önemdedir. Şimdiler de Zahide bozlak Son Bakışım Oldu Toklimenin Köyüne Bozlak diye anons edilir kabul görür oldu. Bu da bu işi bilmeyenlerin meydanda cirit attığını gösteriyor. Üçtelli saz dan büyük bir şöhret ve ya kazanç sağlayacağına inanan bu işi bilmez meydancılardan biri bu konuya el atmazsa bu saz Burdur da kalır ne yazık ki. Bu devir ye kürküm ye ben ne kadar kazanacağım. Bana ne vatan millet Sakarya ise devrine dönüştü.*

U5: *Tabi ki öncelikle bunlardan yararlanılmalıdır.Geleneksel uygulamalar hakkında bilgilenme için bu gereklidir.*

U6: *Bildiğim kadarıyla şuanda üçtelli bağlama için yazılmış bir kaynak kitap bulunmamaktadır. Dolayısıyla başlangıçta öğrenme ve icra etme durumunun mahalli usta icracıların ses ve video kayıtlarının incelenmesi vasıtasıyla olacağını düşünmekteyim.*

U7: *Programımızda eğitimi verilen ve dersine girdiğim bağlama derslerinde öğrencilere çeşitli usta icracıları izletme ve dinletme yolunu zaman tercih ediyoruz. Bu durum üçtelli için de geçerli olurdu. Ama burada daha çok çalgı ve müzik kültürü tanıtımı amaçlı bir içerik olarak bu ses ve video örneklerini kullanmayı daha doğru bulurum.*

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlama eğitiminde ilk rol model olan mahalli sanatçılardan yararlanılabileceği, ilerde yapılabilecek üçtelli bağlama eğitimi materyallerinde mahalli kaynakların da değerlendirilebileceği ve özellikle mahalli sanatçılardan yörenin ve çalgının tanıtımı konularında daha çok yararlanılabileceği, ayrıca günümüzde giderek mahalli kaynaklardan uzaklaşıldığı belirtilmektedir. Bu durumun artık usta çırak ilişkisinden daha çok metodlu eğitimin ön planda yer almasından, metodlu üçtelli bağlama eğitiminde mahalli kaynakların izletilmesiyle daha çok öğrencilerin yöresel yorumu ve ifadeyi yansıtmaya becerilerine fayda sağlanabileceği düşüncesinden ve mahalli sanatçılara ayrı ayrı ulaşılmasının zor olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

4.2.11."Üniversitelerimizde görevli bağlama eğitmenlerinin; öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitiminin verilmesinin öğrencilerin Türk halk müziği kültürünü yakından tanınmasına ve bu konuda farkındalık edinmesine yönelik katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

U1: *Öğretim programımızda bağlama ailesinin özel bir üyesi olan üçtelli de eğitiminin verilmesi elbette ki Ege ve Akdeniz bölgesel kültürünün yadsınamayacak öneme sahip müzikal kültürünü oluşturan Yörük Müzikal Kültürünü tanımamızda ve buna bağlı olarak Yörüklerin yaşadıkları bölgeler, yaşayış biçimleri*

ve kùltürleri gibi folklorik unsurları hakkında bazı bilgiler ve farkındalıklar edinmemizin önün açacaktır kanaatindeyim.

U2: Kökleri çok geçmişe uzanan bir çalgı olan üçtelli bağlama bünyesinde bizim toplumumuzun özünden gelen tınları yansıtmaktadır. Bu çalgının eğitimi ile birlikte öğrenciler Türk Halk Müziğini daha iyi kavrayarak ve kendi müzik kùltürlerinin de aktarılmasına önem vereceklerdir.

U3: Öğretim programında üçtelli bağlama eğitimi verilmesinin öğrencilerin Türk halk müziği kùltürünü yakından tanınmasına ve geleneksel halk müziği çalgılarının icra önemini kavrayabilmesine mutlaka katkısı olacağını düşünmekle birlikte bu çalgının tek başına yeterli olabileceğini düşünmüyorum.

U4: Yukarıda belirttiğim gibi bu farkındalık ve katkı, diğer bağlama ailesi katlıları ile aynıdır. Bağlama ailesi bütün bireyleri ile tarihin en derinliklerinden gelen ve ud tambur gitar gibi tamamının türediği ve bundan sonra atıye kadar sürecek bir ömrü olduğu belli olan bir sazdır. Türevlerinin tamamı Selçuklu Osmanlı dönemlerinde devlet desteği cemaat tarikat desteği alarak dahi hayatta zar zor dururken bağlama ve ailesi gariban Anadolu insanının elinde hala zinde dip diri dünya durdukça duracağa benziyor.

U5: Bu farkındalık ve katkılara destek verici ve pekiştirici etkilerinin olacağını düşünüyorum.

U6: Özellikle teke bölgesi türkülerine hakimiyetin artabileceği düşünülebilir.

U7: Öğretim programımızda üçtelli eğitimi yapılmasını önceki sorularda açıkladığım üzere seçmeli ders bazında düşünebilirim. Bunun dışında çalgıların tanıtıldığı halk müziği ve müzik kùltürü başlıklı çeşitli derslerde bu çalgının müzik öğretmeni adaylarına anlatılması, gösterilmesi, örneklenmesi güzel olur. Çeşitli ders dışı konser etkinliklerinde de bu çalgıyı gerektiğinde kullanmak konuya dikkat çekmek açısından önemli ve etkili olacaktır.

Elde edilen bulgulara göre üçtelli bağlama eğitimi verilmesi durumunda öğrencilerin Yörük müzik kültürü hakkındaki bilgi dağarcıklarına ve kendi öz müziklerinin gelecek kuşaklara aktarılması konusundaki farkındalık durumlarına katkı sağlanacağı anlaşılmaktadır. Bu durumun üçtelli bağlama eğitimiyle öğrencilerin Türk halk kültürü ve Türk halk müziği konuları üzerine biraz daha fazla zaman ayıracağından kaynaklandığı söylenebilir.

İkinci alt probleme ait sorulardan elde edilen bulgular ve yorumlar doğrultusunda üçtelli bağlamanın öğretim programında belirtilen kriterler çerçevesinde yer almasının uygun olduğu, bu çalgının öğretim programında yer almasıyla müzik öğretmeni donanımlarına ve genel müzik eğitimine olumlu katkılar sağlayacağı, müzik bölümü öğrencilerinin ve özellikle bağlama öğrencilerinin bireysel ve toplu ders kazanımlarına faydalar sağlayacağı ve yöresel kültür değerlerinin önemi konusundaki farkındalıklarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 5

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

- Üçtelli bağlamanın icra özellikleri ve genel özellikleriyle müzik öğretmenlerinin mesleği süresince etkin olarak kullanabileceği bir çalgı olduğu ve eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümü programlarında yer almaya uygun bir çalgı olduğu,

- Üçtelli bağlama geleneksel müzik kültürümüzü tanıtmada ve gelecek nesillere aktarmada öncülük edebilecek özelliklere sahip olmasıyla el ile çalma geleneğinin yaygınlaştırılmasında ve aktarılmasında önemli bir çalgı olduğu,

- Üçtelli bağlamanın ülkemiz eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı programlarında çalgı eğitiminin farklı boyutlarında bireysel çalgı veya seçmeli çalgı olarak kullanılmasının önemli ve gerekli olduğu,

- Üçtelli bağlama eğitiminde metod olarak Arif Sağ, Erdal Erzincan ve Erol Parlak gibi sanatçı ve akademisyenlerin yayınlarının kullanılmasının uygun ve yeterli olduğu,

- Üçtelli bağlama eğitiminin Türk halk müziği icra geleneğimizde sık kullanılan bağlama düzeninde verilmesinin uygun olduğu,

- Üçtelli bağlama eğitiminin müzik eğitim öğretim materyallerine katkı sağlayıcı olduğu ve öğretim ilke ve yöntemlerinin uygulanması konusundaki iletişimin gelişmesinde destekleyici olduğu,

- Üçtelli bağlama eğitiminin programda bulunan diğer alan derslerine ve öğrenci kazanımlarına olumlu etkileriyle destekleyici olduğu

Sonuçlarına varılmıştır.

5.2.Öneriler

- Üçtelli bağlama müzik öğretmeni yetiştiren programlara çalgı eğitimi boyutunda en azından seçmeli okul çalgısı olarak alınmalıdır.
- Üçtelli bağlamanın bir renk sazı olarak çeşitli konser ve dinleti etkinliklerinde kullanılması özendirilmelidir.
- Yapım ustalarının bu çalgıyı üretmeleriyle ilgili motivasyon ve destek arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

AÇIN, Cafer (1994). *Enstrüman Bilimi (Organoloji)*. İstanbul: Yeni Doğan Basım Evi. İstanbul 1994.

AKYOL, Arslan (2017). Kabak Kemanenin Dünü Bugünü Ve Yarını, İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 163-181.

ARSEVEN, Veysel (2004). *Biyografisi Makaleleri Ve Müzik Eserleri*. Türksoy Yayınevi Ankara 2004.

AYYILDIZ, Sinan (2013). Teke Yöresi Yörük Türkmen Müzik Kültüründe Yerel Çok Seslilik Özellikleri, (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BAYRAKTARKATAL, Ertuğrul (2002). *Dini Müziklerin Popülerleşmesi* “Yeşil Pop”, 21. yy Başında Türkiye’de Müzik Sempozyumu

BEDEL, Mehmet (2005). Teke Yöresi Nefesli Halk Çalgılarından Sipsi ve Kaval. *1. Burdur Sempozyumu Bildirileri*. Cilt-2

Curanın Yaşayan Efsanesi Kuzenler Erişim Tarihi: 03 Ocak 2018 Erişim Adresi: <http://dha.com.tr./yurt/curanin-yasayan-efsanesi-kuzenler/haber-1557996>

ÇALIŞKAN, Faruk (2018). 1980'lerden Günümüze Performans Pratiğinin Dönüşümü ve Etkileri: Bağlama Çalgısında El İle (Tezenesiz) Çalma Tekniği. Spring 2018 Volume 17.

ÇİNE, Hamit (2003). *Burdur'dan Damlalar*. Burdur Valiliği (2. Baskı). Burdur 2003.

ÇİNE, Hamit (1989). *Burdur'dan Damlalar Folklor (Halk Bilim)*. İzmir: Uyan Matbaası.

ÇİNE, Hamit (1982). *Üçtelli Bağlama Metodu* İzmir: Şahsi Basım

EKİCİ, Savaş (1993). Ramazan Güngör ve Üçtelli Kopuzu. Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara 1993.

EKİNCİ, Yusuf (1995). Burdur. Ankara.

EMNALAR, Atınç (1998). *Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi 1998.

ERASLAN, Ahmet (2010). Üçtelli Kopuz Üstadı Ramazan Güngör. Türk Yurdu Dergisi 2010 Sayı: 269

ERDEM, Ferhat (2018). Dirmil Yörük Müzik Kültürü, (Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Müzikleri Anabilim Dalı

ERGUN, Levent (2004). Yörüklerde Müzik Ve Boğaz Çalma, (Doktora Tezi) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi

GÖK, Sevilay (2011). Teke Yöresi ve Muğla Zeybeklerinin Tür, Ayak, Tavır, Usul ve Söz Yönünden İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi) Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

GÖK, Sevilay (2016). Burdur Yöresi Türk Halk Müziği Ve Özellikleri, (Doktora Tezi) Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

KIZILER, Zeynep (2007). Bağlamadaki Şelpe Tekniği Yeni Uygulamalarının Armonik ve Melodik Yönden Analizi, (Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

OZANOĞLU, Tanju (2011). *Kültür Bakanlığı Anadolu Halk Çalgıları 3 Vurmalı Çalgılar*. Cilt-3. Ankara: Hazal Yayıncılık 2011.

ÖZDEK, Attila(2012). *Ulusal Müzik Eğitiminde Halk Müziğinin Yeri: Türkiye Azerbaycan Örneği*, (Doktora Tezi) Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÖZDEK, Attila (2015). Bağlama Öğretimine Dönük Basılı Materyallerde Görece Notasyona İlişkin Bilgi ve Uyarılar. II. Uluslararası Güzel Sanatlar Bilimsel Araştırma Günleri (Bildiri Kitabı) Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları Sivas 2015.

PARLAK, Erol (2000). Türkiye'de El İle Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri. Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara 2000.

PARLAK, Erol (2001). El İle Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu 1 Ekin Yayınları İstanbul 2001.

PARLAK, Erol (2005). El İle Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu 2 Aktüel Yayınları İstanbul 2005.

PARLAK, Erol (2010). Erol Parlak Bağlama (Saz) Okulu Schule Method. Almanya: Acoustic Music Books

SAĞ, Arif, ERZİNCAN, Erdal 2009 Bağlama Metodu Cilt II. Pan Yayıncılık İstanbul 2009.

TUTU, S. Bahadır (2016). Yerel, Ulusal ve Uluslararası Boyutlar Çerçevesinde Üç Sanatçı: Özey Gönüm, Hayri Dev, Talip Özkan. Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi 2016.

ULUDAĞ, Erdal (2009). Teke Yöresi Müzik Kültüründe İki Telli Kozagaç Curası, (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yanık, E. (2010). Dans ve İletişim. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yönetken, Bedii H. (1966). Derleme Notları. İstanbul: 1. Orkestra Yayınları.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK-1

Bağlama Eğitimlerine Uygulanan Görüşme Formu

Sayın Bağlama Eğitmeni,

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı bünyesinde "Burdur Yöresi Üçtelli Bağlamasının Müzik Eğitimi Anabilim Dalları Programında Kullanım Durumunun İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında üçtelli bağlamanın çalgı eğitiminde kullanılabilirliği ile ilgili Bağlama eğitimcilerinin görüşlerine yer verilecektir.

Üçtelli bağlama Burdur yöresinde yaygın olarak kullanılan, el ile çalma tekniği ile icra edilen bir çalgıdır. Tekne boyu 21 cm. ile 30 cm. arasında değişmektedir. Sap uzunluğu ise 55 cm ile 60 cm. arasında değişmektedir. Üçtelli bağlama üzerinde 11 perde (aralık) ses bulunmaktadır. Genel olarak Üçtelli bağlamada eserler " Re - Sol - La", " La - Mi - Si ", " La - Re - Re ", " La - La - La ", " La - Re - La " ve " La - La - Re " akort düzenleri ile icra edilir. Burdur Yöresinde ise genellikle ezgiler " Re - Sol - La " akort düzeni ile icra edilmektedir.

Üçtelli bağlamanın çalgı eğitiminde kullanılabilirliğinin incelenmesi amaçlanan bu çalışmada ulaşım sağlanabilen bağlama eğitimcilerine yönelik görüşme formu soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan bu sorulara samimi ve içtenlikle vereceğiniz cevaplar çalışmaya değerli katkılar sağlayacaktır. Görüşme formu içerisindeki cevaplarınızı sadece araştırmacı okuyacaktır ve kimlik bilgileriniz tez çalışması içerisinde gizli tutularak değerlendirilecektir. Aşağıdaki hazırlanan sorulara ilişkin vereceğiniz değerli cevaplarınız aracılığıyla üçtelli bağlamanın gelecek kuşaklara aktarılmasına ve çalgı eğitiminde kullanılmasına yönelik katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Kıvanç ERBİL

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Cinsiyet: Bay ( ) Bayan ( )

Yaş:

O: 18-25 arası

O: 26-35 arası

O: 36-45 arası

O: 46-55 arası

O: 56 ve üstü

Lisans Eğitimindeki Bireysel Çalgı:

Mezun Olunan Fakülte/Bölüm:

Mesleki Deneyim:

O: 1-5 yıl

O: 6-10 yıl

O: 11-15 yıl

O: 16-20 yıl

O: 20 yıl ve üstü

GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1- Burdur Yöresi Üçtelli Bağlaması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

2- Üçtelli Bağlamanın bir müzik öğretmenin mesleği sürecinde etkin olarak kullanabileceği bir çalgı olma özelliğini taşıyıp taşımadığı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

3- Üçtelli bağlamanın Türk halk müziği bağlama ailesine ait bir çalgı olması ile birlikte bir müzik öğretmenin ülkemizin her yöresinde görev yapabilme durumunun bulunması düşünüldüğünde üçtelli bağlama eğitiminin öğretim programınızda yer almasının müzik öğretmenleri donanımlarına ve genel müzik eğitimine katkıları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

4- Üçtelli bağlamanın sempatik yapıya ve ilgi uyandıran tınıya sahip olmasının öğrenci-öğretmen iletişimine etkileri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

5- Öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitimi verilmesinin, bu çalgının yaygınlaşması ve gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önemi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

6- Öğretim programlarında üçtelli bağlama nasıl değerlendirilmeli, eğitimi hangi dönemden başlamalı ve kaç dönem devam etmeli konuları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

7- Öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitimi verilmesinin el ile çalma geleneğinin aktarılmasına, geliştirilmesine ve bağlama öğrencilerinin kazanımlarına yönelik katkıları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

8- Öğretim programlarında üçtelli bağlama eğitiminin verilmesi durumunda kullanılacak üçtelli bağlama düzeni hakkındaki ve bu düzende icra edilmesiyle oluşacak çok sesli tınların öğrencilerin müziksel işitme ve armoni bilgisi kazanımlarına katkıları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

9- Öğretim programlarında elle çalma tekniği eğitiminde kullanılacak eğitim-öğretim materyalleri ve bu materyallerin yeterlilikleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

10- Elle çalma tekniğinde faydalanılan temel transkripsiyon işaretlerinin öğrencilerin müziksel okuma kazanımlarına yönelik etkileri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

11- Öğretim programınızda üçtelli bağlama eğitiminin verilmesi durumunda bu çalgının programınızdaki birlikte çalma ile ilgili ders, konser vb. faaliyetlere katkıları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

12- Geleneksel halk çalgılarımızdan önemli bir miras olan ve icracı sayısı giderek azalan üçtelli bağlamanın öğretim programınızda eğitiminin verilmesi durumunda mahalli usta icracıların ses ve video kayıtlarının değerlendirilmesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

13- Öğretim programınızda üçtelli bağlama eğitiminin verilmesinin öğrencilerin Türk halk müziği kültürünü yakından tanımasına ve bu konuda farkındalık edinmesine yönelik katkıları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?